

[25. 4.]

VERSLAG der Commissie van Rapporteurs over het bovengenoemd gewijzigd ontwerp van wet; uitgebragt in de zitting van den 18den Maart 1874.

Naar aanleiding van het in de vorige zitting der Staten-Generaal vastgestelde verslag over het ontwerp van wet tot wijziging der wettelijke bepalingen omtrent het pandregt zond de Minister van Justitie onder dagteekening van den 20sten September jl. aan de Tweede Kamer eene Nota in, vergezeld van een gewijzigd wets-ontwerp, dat de Kamer in hare zitting van 2 October besloot aan een onderzoek in de afdeelingen te onderwerpen (1). Niettegenstaande het een tweede onderzoek betreft, acht de Commissie van Rapporteurs de mededeeling der uitkomsten, waartoe het geleid heeft, met vermindering van noodelooze herhaling wenschelijk.

§ 1. De eerste vraag, die zich bij de overweging der voordragt voordeed, was deze: in hoever kan men goedkeuren het denkbeeld der Regering om te laten vervallen de schriftelijke acte, van eene zekere dagteekening voorzien, en bevattende de opgaven der verschuldigde som, alsmede die der in pand gegeven voorwerpen?

De argumenten, die vóór en tegen dit denkbeeld pleiten, zijn in het Verslag der Kamer over het eerste wets-ontwerp ontwikkeld, en het schijnt overbodig nogmaals te vermelden hetgeen daar breedvoerig besproken is. Het zij voldoende in het kort de redenen te vermelden, waarom de meerderheid zich vóór het wegvallen der acte verklaarde, al erkende zij, dat de bezwaren hiertegen ingebragt, niet van gewigt zijn ontbloeit.

Terwijl art. 2074 C. N. spreekt van *privilège*, zegt het daarmede corresponderende art. 1197 van het Burgerlijk Wetboek, dat er ten opzichte van schulden, meer dan honderd gulden bedragende, geen *pandregt* plaats heeft, tenzij eene schriftelijke acte daarvan zij opgemaakt. Dit verschil in uitdrukking heeft zijn grond in de art. 1179 en 1180 Burgerlijk Wetboek. *Privilège* is in het Nederlandsch regt alleen de voorrang, toegekend door de wet. *Pandregt* heet het voorregt, gevestigd door overeenkomst, maar, schoon de benaming verschilt, handhaaft art. 1197 Burgerlijk Wetboek eenvoudig het beginsel van het Fransche regt, in art. 2074 C. N. uitgedrukt. Wanneer pandovereenkomst en pandbezit vaststaan, vervalt niettemin de voorrang van den pandhouder bij concurrentie met de andere schuldeischers; de pandacte is de formele voorwaarde van dat regt van voorrang. Daarentegen is hare ontstentenis op de rechtsgevolgen, die het pandbezit zelfs tegen derden heeft, van geen invloed, zoodat noch de bevoegdheid tot verkoop, noch de toepasselijkheid van art. 2014 Burgerlijk Wetboek er door wordt uitgesloten. Insgelijks is daarvan niet afhankelijk het bewijs der overeenkomst, waaromtrent de regels van het gemeene regt

(1) Daarbij waren tegenwoordig de heeren: van Zuijlen van Nyevelt, Bredius, Blom, de Bruyn Kops, van Wassenaer van Catwijk, Mees, Kappeyne van de Coppello, de Brauw, Oldenhuis Gratama, Schimmelpenninck van der Oije, C. van Nispen, Kien, Blussé, van der Does de Willebois, Bergsma, Westerhof, Messchert van Vollenhoven, van Nispen van Sevenaer, Smidt, van Loon, van den Berch van Heemstede, van Kerkwijk, Lenting, Insinger, van Baar, Niersprasz, Tak, Begram, Kerens de Wijlre, Heydenrijck, Teding van Berkhout, Idzerda, van Hardenbroek van Lockhorst, Hingst, Arnoldts, Borret, de Ruiter Zylker, Cremers, Gevers Deynoot, van Harinxma thoe Slooten, van Reenen, Lambrechts, van Kuyk, 's Jacob Sandberg, Rombach en Godefroi.

gelden. De schriftelijke acte werd voorgeschreven om te waken tegen bedriegelijke benadeeling der andere schuldeischers. Dit doel wordt evenwel niet bereikt, want zij, die zich aan kwade praktijken schuldig maken, weten zich tegen de wet te wapenen, en haar te ontduiken. Van den anderen kant worden vaak zij de slagtoffers dezer bepaling, die het meest ter goeder trouw zijn en juist daarom de stipte naleving der belemmerende wettelijke voorschriften verzuimen. Belemmerend is vooral het vereischte der zekere dagteekening, die door de registratio wordt verkregen. Bij beleeningscontracten verwisselt het object gedurig en maakt, strikt genomen, elke verwisseling eene nieuwe geregistreerde acte noodzakelijk. Dat bij de toepassing van art. 774 Wetboek van Koophandel het gemis der acte, voorzien van eene zekere dagteekening, onmogelijk zoude maken het bewijs, dat de inpandgeving binnen de veertig dagen is geschied, werd niet toegegeven. Tegen den pandbezitter moet het bewijs geleverd worden door den curator. Kan deze bewijzen, dat de pandhouder het goed verkreeg door pandovereenkomst en dus slechts bezit *titulo creditoris*, dan zal tevens het bewijs geleverd kunnen worden, hoe oud de titel, dat wil zeggen, van welke dagteekening de pandovereenkomst is.

Neemt men derhalve in aanmerking, dat het voorschrift van art. 1197 Burgerlijk Wetboek als middel om kwade praktijken te keeren niet aan het doel beantwoordt en het artikel met het oog op de snelheid van sluiting der beleeningscontracten en de gedurig verwisseling van het onderpand het handelsverkeer belemmert, dan schijnt het inderdaad wenschelijk, dat aan het duidelijk en krachtig uitgesproken verlangen van den handel worde toegegeven.

Dit laatste is ook het eenstemmig gevoelen der Commissie van Rapporteurs.

§ 2. In de Nota, die het gewijzigd wets-ontwerp vergezelt, zegt de Minister van Justitie: »Eene eerste voorwaarde van partiele wijziging onzer wetboeken is, dat men zich tot het noodige beperke; elke bepaling die tot geene bezwaren aanleiding heeft gegeven, en waarop de voorgestelde verandering geen invloed heeft, blijve onaangeroerd.» Aan dit voornemen is de Regering bij de zamenstelling van het nieuwe ontwerp niet getrouw gebleven. Behalve de voorgestelde afschaffing der pandacte, brengt zij in de andere bepalingen van dezen titel van het Burgerlijk Wetboek ingrijpende wijzigingen. Is dit in het belang eener spoedige opheffing der bezwaren van den handel wenschelijk? Vele leden beantwoordden deze vraag ontkennend, te meer omdat, gelijk bij de artikelen wordt aangetoond, de voorgestelde veranderingen zonder onderscheid gewigtige bedenkingen uitlokten. Zij, die deze voordragt tot het strikt noodige wenschten te beperken, omschreven hare grenzen als volgt:

a. Ten gevolge van de afschaffing der pandacte, in art. 1197 bedoeld, moeten in art. 1198 vervallen de woorden: »van eene zekere dagteekening voorzien en».

b. In art. 1202 moet in plaats van: »acte» gelezen worden: »overeenkomst».

c. Aan het slot van § 10 der Memorie van Toelichting erkent de Regering, dat de intrekking van art. 1197 Burgerlijk Wetboek leiden moet tot eene veranderde redactie van art. 85 Wetboek van Koophandel; »maar» voegt zij er bij, »de gelegenheid daartoe zal zich aanbieden bij eene wetsvoordragt, waarbij ook andere door den handel reeds lang verlangde wijzigingen in het voorregt der commissaires zullen worden voorgesteld.» Zoo lang de inhoud van dat wets-ontwerp omtrent de leer van *dekking* in handelszaken, dat nog steeds »in behandeling» is, der Kamer niet bekend en zoolang het onzeker is, of zoodanig wetsvoorstel de goedkeuring der wetgevende magt zal erlangen, werd algemeen gelijktijdige wijziging der met het tegenwoordig ontwerp volstrekt onvereinbare redactie der slotwoorden van art. 85 Wetboek van Koophandel noodig en onvermijdelijk geacht.

d. Evenmin schijnt art. 315 Wetboek van Koophandel onaangeroerd te kunnen blijven. Immers zal de bewaarder, gebonden door de fiscale wet, wel geene ongeregistreerde stukken aannemen, maar zekere dagteekening wordt ook

op andere wijze dan door registratie verkregen, bij voorbeeld reeds door het overlijden van een der ondertekenaars. Daarom kan de bijvoeging »bij acte eene zekere dagteekening hebbende» geen anderen grond hebben, dan de acte, bedoeld in art. 1197 Burgerlijk Wetboek, die voortaan vervalt. En dit klemte te meer, omdat in elk geval hier het verband eerst dagteekent van de inschrijving in de registers on die inschrijving aan de acte zekere dagteekening geeft. Door dit verband tusschen de beide artikelen was tevens uitgemaakt, dat ook hier de acte moest inhouden »de opgave der verschuldigde som». Dit laatste zou nu twijfelachtig worden. Aangezien evenwel schepen ten opzichte van eigendomsoverdracht gelijk staan met onroerende goederen en het verband op schepen, waartoe geen bezitsoverdracht vereischt wordt, volgens de juiste opmerking in § 10 der Memorie van Toelichting meer het karakter van hypotheek dan dat van pand draagt, is de uitdrukkelijke bijvoeging van de hoegrootheid der schuld, volgens het beginsel van hypotheek, in art. 315 Wetboek van Koophandel noodzakelijk. In plaats van: »eene zekere dagteekening hebbende», leze men derhalve: »houdende het beloop der schuld en der bedongen rente».

e. Al zag men de grenzen van dit wets-ontwerp gaarne zoo naauw mogelijk gesteld, rees niettemin de vraag, of, behalve de tot hertoe ontwikkelde punten, niet ook nog bij het vervallen van art. 1197 in een nieuw artikel bijzondere bepalingen omtrent het bewijs der pandovereenkomsten onmisbaar zijn?

De vraag staat in verband tot de rechtsgevolgen der gelijkstelling van handels- en burgerlijke overeenkomsten, het beding van pand inhoudende.

Uit het betoog in § 7 der Memorie van Toelichting valt op te maken, dat het in de bedoeling der Regering ligt tusschen handelszaken en gewone burgerlijke overeenkomsten geen onderscheid te maken. In § 8 van het Verslag is aangetoond, dat het oorspronkelijke wetsvoorstel dit doel niet bereikte. Hetzelfde is waar van het gewijzigde ontwerp. De vrees voor procedures over de vraag, of de beleening al dan niet eene handelszaak betreft, eene vrees, door de Regering met de kamer van koophandel te Rotterdam gekoesterd en die er volgens de Memorie van Toelichting toe leiden moest »geen bijzonder regt voor kooplieden te scheppen», blijft bestaan. Na opheffing der acte als voorwaarde van het regt van voorrang kunnen kooplieden zonder gebonden te zijn aan eene acte met zekere dagteekening, de overeenkomst door alle bewijsmiddelen, in handelszaken toegelaten, bewijzen, en dus (onverschillig de waarde van het onderwerp der overeenkomst) altoos door getuigen, door vermoedens of door koopmansboeken. Niet-kooplieden blijven daarentegen feitelijk gebonden aan het aangaan der overeenkomst bij geschrifte, zoodra het onderwerp de waarde van drie honderd gulden te boven gaat. Want is dit het geval, dan is het bewijs door getuigen en dus in den regel ook dat door vermoedens (art. 1959 Burgerlijk Wetboek) uitgesloten. Bovendien vervalt het bewijs door koopmansboeken voor hen van zelf. Maar scheidt het gewijzigde ontwerp van wet dan niet wederom een bijzonder regt voor kooplieden, in strijd met de Memorie van Toelichting? Trouwens de Nota, die bij het tweede ontwerp is overgelegd, doet met zoo vele woorden uitkomen, dat de bewijsmiddelen voor de pandovereenkomst zullen verschillen, naar mate het beding van pand in eene burgerlijke of in eene handelsovereenkomst is opgenomen, om de eenvoudige reden, dat de bijvoeging van dat beding de overeenkomst zelve, waaraan het als waarborg is toegevoegd, niet van natuur verandert. De Regering schijnt uit het oog te verliezen, dat juist in dat verschil de *cardo quaestionis* ligt; de handhaving van dat verschil scheidt wel degelijk »een bijzonder regt voor kooplieden».

Er waren leden, die, voorstanders eener absolute gelijkstelling der handels- en burgerlijke pandovereenkomsten, niet schroomden dit stelsel consequent toe te passen en op elke inpandgeving de regelen van het bewijs in handelszaken van kracht wilden verklaren. Het inslaan van dezen eenvoudigen weg zou volgens hen tot nuttige uitkomsten voor het handelsverkeer leiden. Werd daarentegen de bewijslast op deze wijze niet gemakkelijker gemaakt, dan zoude dit wets-ontwerp, naar zij vreesden, geen

noemenswaardige verandering brengen in den bestaande gebrekkigen toestand.

Andere leden achtten het onnoodig en in het belang eener spoedige aanneming van dit wets-ontwerp minder geraden, om bij deze gelegenheid de geheele bewijstheorie van het Burgerlijk Wetboek eene doortastende verandering te doen ondergaan. Zij rekenden eene bepaling voldoende, dat op het bewijs van de pandovereenkomst, ook wanneer het onderpand de driehonderd gulden te boven gaat, de bewijsmiddelen van toepassing zijn, die ten aanzien der door het pand verzekerde hoofverbintenis bij de wet zijn toegeelaten. De zoo even aangehaalde woorden uit de Nota des Ministers onderstellen als waar, dat het bewijs der pandovereenkomst door dezelfde regelen beheerscht wordt als het bewijs der hoofovereenkomst. Toch mag men vragen, of deze toepassing van het »*accessorium sequitur suum principale*», welke dan evenzeer op hypotheek of borgstelling toepasselijk zou moeten zijn, zonder uitdrukkelijke wetsbepaling aannemelijk is? Stel, voor eene civile schuld beneden driehonderd gulden, wordt in pand gegeven een pand van hooger waarde, dan zou volgens deze leer op de pandovereenkomst van toepassing moeten zijn het getuigenbewijs. Dit werd niet afgekeurd. Doch stel omgekeerd, dat de hoofverbintenis niet vatbaar is voor getuigenbewijs, het pand bedraagt minder dan driehonderd gulden, of de pandovereenkomst is van commerciële aard, dan zoude zij toch niet door getuigen bewijsbaar zijn, omdat de hoofverbintenis het niet is. Evenwel neemt de fransche jurisprudentie in dit geval de toepassing van alle in het handelsregt erkende bewijsmiddelen aan, en huldigt hier den regel »*accessorium sequitur suum principale*» dus niet. Genoeg om te doen zien, dat de vraag in de wet moet worden beslist. Ook dwaalt de Nota, waar zij schijnt te meenen, dat de waarde der acte in hare kracht als bewijsmiddel gelegen is. Zij toch is de formele voorwaarde der praferentie tegen over derden. De leden, die deze beschouwingen in het midden bragten, deden opmerken, dat de vraag of inpandgeving valt in art. 10 Wetboek van Koophandel, en dus zelfs tusschen partijen voor bewijs door koopmansboeken vatbaar is, geenszins boven twijfel is verheven en zij achtten daarom het gevoelen geregtvaardigd, dat voor zoo ver anders op de pandovereenkomst strengere eischen van toepassing zijn dan op de hoofovereenkomst, de regelen voor deze laatste ook geldig verklaard worden voor de eerste, met dien verstande dat bij voorbeeld, indien het pand voor eene koopmansschuld is gegeven, ook op de pandovereenkomst art. 10 van het Wetboek van Koophandel toepasselijk werd gemaakt.

Ook de Commissie van Rapporteurs kan zich nederleggen dij den wensch om dit wets-ontwerp tot het strikt noodige te beperken. Zij vereenigt zich met de onder a tot d medegedeelde opmerkingen. Wat betreft het punt, behandeld onder lit. e is zij van oordeel, dat in dit wets-ontwerp eene regeling der bij pandovereenkomsten toegelaten bewijsmiddelen niet mag ontbreken, al bestond omtrent den aard dier regeling in haar midden hetzelfde verschil van zienswijze, dat zich in de afdeelingen had geopenbaard.

Aldaar werd nog met nadruk betoogd, dat, wil de wetgever op afdoende wijze aan de bezwaren van den handel te gemoet komen, het evenredig zegelregt op de acten van beleening of in inpandgeving *gelijktijdig* met de invoering van dit wets-ontwerp behoort te worden afgeschaft. Met genoegen merkt de Commissie van Rapporteurs op, dat sedert het afdeelingsonderzoek bij Koninklijke boodschap van 13 November aan de Kamer werd aangeboden het toegezegde ontwerp van wet tot wijziging van de wettelijke bepalingen omtrent het zegelregt wegens de acten van beleening. Hierdoor is de mogelijkheid geopend, dat aan het uitgedrukte verlangen worde voldaan.

Een **Eenig artikel** bevat de bepalingen, bestemd om de artt. 1197—1202 van het Burgerlijk Wetboek te vervangen. In eene afdeeling werd tegen dezen vorm het bezwaar geopperd, dat daardoor slechts éene stemming over het Regeringsvoorstel zoude plaats hebben. Niettemin ware het denkbaar, dat de meerderheid bij voorbeeld de schriftelijke pandaete wil afschaffen, maar zich met de overige bepalingen der voordragt niet kan vereenigen. Eene verwerping van het wets-ontwerp zoude hiervan het ge-

volg kunnen zijn, zonder dat nogtans duidelijk zoude blijken op welken grond zij geschiedde. Daarom gaf men de voorkeur aan eenen vorm, waarbij elk voorgesteld artikel van het Wetboek tevens uitmaakte een artikel van het wets-ontwerp en aan eene afzonderlijke stemming moest worden onderworpen.

Artikel 1197. Dit artikel vervangt het bestaande art. 1199. Maar dit laatste is algemeen, terwijl het nieuwe artikel slechts van lichamelijke roerende zaken en papier aan toonder gewaagt. Pandbezit is en uit den aard der zaak en volgens art. 1199 de noodzakelijke voorwaarde van pandrecht, hetzij op lichamelijke, hetzij op onlichamelijke zaken. Wil de Regering dit vereischte voortaan beperken tot de soort zaken in dit nieuwe artikel genoemd?

Op het pandbezit zijn de artt. 585 en 596 Burgerlijk Wetboek niet van toepassing. Het bezit van het pand is geen bezit *animo domini* en levering van het pand aan den schuldeischer door middel van het constitutum possessorium uitgesloten. Dit laatste moet in het artikel duidelijk worden uitgedrukt.

Daar alzoo het pandbezit niet voldoet aan de vereischten van het bezit in het algemeen, maar een eigenaardig karakter draagt, is het evenzeer noodig, dat art. 1197 art. 2014 van het Burgerlijk Wetboek toepasselijk verklare en wel de beide alinea's van dit artikel.

De eerste alinea huldigt den regel, dat met betrekking tot roerende goederen bezit als volkomen titel geldt. Hij, die feitelijk, schoon voor een ander, bezit en dus leveren kan, verschaft den koper bezit *animo domini* en op grond, dat zijn eigen bezit hem tot titel strekt, weert de derde verkrijger den eigenaar, tegen wien door den verkooper misbruik van vertrouwen gepleegd was, af. Maar hoe is het gelegen met hem, die niet bezit *animo domini*? Als de bewaarnemer het hem in bewaring gegevene in onderpand geeft, kan dan de pandbezitter, schoon niet bezitter *animo domini*, tegenover den eigenaar beweren, dat het pandbezit diens reclame niet toelaat? Erkent men dit niet, dan is de geldschietter op onderpand door de wet niet bevestigd.

Voorts is er geen twijfel, of elke bestolene en ieder, die het goed verliest, heeft de actie, bedoeld in de tweede alinea van art. 2014. Daar evenwel het pandbezit de *conditio sine qua non* van het pandrecht is, gaat door verlies van het pandbezit het pandrecht te niet. Als nu de bestolene of hij, die verloren heeft, door instelling van of bedreiging met de actie van art. 2014, alin. 2 het gestolene voorwerp terug krijgt, geldt dan voor deze herwinning van het bezit hetzelfde als bij stuiting der verjaring bepaald is ten aanzien van de herstelling in het bezit met de *possessoire actie*? (Artt. 615 en 622 Burgerlijk Wetboek.) Men antwoordde bevestigend. Door het verlies gaat het bezit en daarmee het pandrecht te niet, maar bij herwinning moet het pandrecht gerekend worden nooit verloren te zijn geweest.

Dit een en ander mag het art. 1197 evenwel niet nalaten uit te drukken, en daarom moet het naar art. 2014 Burgerlijk Wetboek verwijzen.

In de plaats van het regeringsvoorstel werd aan deze andere redactie van het artikel de voorkeur gegeven:

» Behoudens hetgeen ten aanzien van schepen in het Wetboek van Koophandel is bepaald, wordt pandrecht op lichamelijke roerende zaken en op inschulden aan toonder verkregen door levering der zaak aan den pandhouder.

» Art. 2014 van dit Wetboek is op het bezit des pandhouders toepasselijk.

» Het pandrecht gaat te niet, zoowel wanneer het pand in de magt van den inpandgever wordt gelaten of met den wil des pandhouders terugkeert, als wanneer de pandhouder het bezit verliest.

» Is echter het pand door den pandhouder verloren of hem ontstolen, wordt bij herwinning van het bezit het pandrecht geacht nooit verloren te zijn geweest."

Artikel 1198. Art. 1197 handelt over het feit, waardoor ontstaat het zakelijk pandrecht tegen derden. Daarvan is evenzeer de rede in art. 1198 Burgerlijk Wetboek. Daarentegen leest men in elke der drie alinea's van dit artikel *»inpandgeving geschiedt*". Deze uitdrukking kan

slechts beteekenen de overeenkomst van pandgunning tusschen partijen, want deze wordt bij inschulden op naam door de authentieke of onderhandsche acte geconstateerd. Dezelfde betekenis heeft *»inpandgeving*" in art. 1196 en *»pandgeving*" in art. 1205, alinea 2, welke artikelen beide behouden blijven. Wordt het vereischte eener acte afgeschaft en vervalt art. 1197, dan bestaat er geen enkele reden waarom de wetgever gebiedend voorschrijven zoude op welke wijze, alleen in de gevallen in dit artikel bedoeld, de overeenkomst tusschen partijen kan worden aangegaan. Tegen dit formalisme had men overwegend bezwaar. Door velen werd betreurd, dat de Regering, toegevend aan een wenk in het vorig Verslag, art. 91 Code de Commerce, zoodanig als dit in verband met aan ons regt vreemde bepalingen van het Fransche regt gewijzigd werd bij de wet van 1863, had nagevolgd. Het komt er niet op aan hoe de inpandgeving, dat is de overeenkomst, wordt gesloten, maar hoe tegenover derden pandbezit wordt verkregen.

Daarenboven werd gevraagd, of het wel raadzaam is de levering van het pand afzonderlijk te regelen? Wordt dienaangaande niets bepaald, dan zijn immers de algemeene beginselen van levering op de levering van het pand van toepassing.

Alin. 1. De artt. 134 en 135 Wetboek van Koophandel regelen welk endossement regulier, welk irregulier, en wat van het eene en het andere het regtsgevolg is. Door blanco-endossement kan de inpandgever den wissel zelfs maken tot zoo goed als papier aan toonder; wil hij den inpandnemer in zijne beschikking beperken, hij bediene zich van irregulier endossement. Een derde soort van endossement, noch regulier noch irregulier, waarbij de regten uit den wissel voortspruitende slechts ten deele en voorwaardelijk overgaan, en dat enkel pandrecht geeft, strijdt met den aard van het wisselregt. Inderdaad zou de aantekening van inpandgeving op endossabel papier de circulatie van dergelijk papier feitelijk onmogelijk maken, en daarom verlangt dan ook de handel blijkens het adres van de kamer van koophandel te Amsterdam, onder dagteekening van 3 November jl. aan de Tweede Kamer ingezonden, deze nieuwe bepaling niet. Zij wordt evenmin als de andere wijzigingen van het oorspronkelijke wetsvoorstel door de Regering toegelicht. Men zag dan ook niet in, waarop deze greep in het handelsregt steunt.

Behalve wissels en negotiabel papier, dat geldvorderingen vertegenwoordigt, is er ook endossabel papier, dat goed verbeeldt. De houder van het cognosement bezit de lading; door endossement van het cognosement aan order van den inpandnemer gaat het bezit der lading over en aan de voorwaarde voor de verkrijging van het pandrecht tegenover derden ingevolge art. 1197 is hiermede voldaan. Daarom is de voorgestelde verpligte bijvoeging ten aanzien der inpandgeving door cognosementen overbodig en kan slechts verwarring stichten. Aan het endossement worde het regtsgevolg gelaten, dat het gemeene regt er aan toekent. Partijen late men onderling afrekenen volgens den aard harer overeenkomst.

Alin. 2. Sommige leden, die overigens tegen deze alinea geene bedenking hadden, oordeelden de slotwoorden: » zoo lang zij niet aan hem is beteekend of door hem schriftelijk is aangenomen of erkend" minder duidelijk. Zij vroegen, welke bedoeling de Regering daarmee heeft? Waarop slaat *» zij"*? op in pandgeving of op acte?

Onder verwijzing naar hetgeen bij dit artikel in het algemeen is opgemerkt, gaven andere leden te kennen, dat het bestaande artikel 1198 veel beter geredigeerd is. De eerste zinsnede dezer alinea handelt over de wijze, waarop tusschen partijen de inpandgeving geschiedt. Maar dat behoeft hier niet geregeld te worden. Hier moest worden bepaald, hoe bij onlichamelijke zaken *het pandbezit* wordt verkregen. Daarvoor is eene daad noodig, waardoor de schuldeischer van de schuldvordering wordt gesaisisseerd in dien zin, dat van dat oogenblik af zijn regt van voorrang tegenover de overige schuldeischers dagteekent. Deze alinea zegt wel is waar, dat door de beteekening de inpandgeving eerst gevolg krijgt tegenover den schuldenaar der gecedeerde schuld, maar niet hoe het pandrecht op inschulden ontstaat tegenover derden. Het tegenwoordig art. 1198 zegt dit wel.

Een ander punt. De steller dezer alinea heeft kennelijk voor oogen gehad art. 668 Burgerlijk Wetboek. Daar wordt echter niet enkel gesproken van schuldverdragen, die niet aan toonder luiden, maar ook van andere onlighchamelijke zaken. Waarom deze hier verzwegen? In welken wettelijken vorm zal men nu in pand geven een vruchtgebruik van roerend goed, eene erfportie, of andere dergelijke zaken, die volgens art. 668 Burgerlijk Wetboek en de bepalingen van de 5de Afdeling van den 5den Titel van het Burgerlijk Wetboek (« Bijzondere bepalingen betrekkelijk den koop en verkoop van inschulden en andere onlighchamelijke regten »), evenzeer als inschulden op naam vatbaar zijn voor overdracht?

Wat betreft de bepaling, dat de inpandgeving der schuldverdragen op naam aan den schuldenaar dier verdragen moet worden betekend of door hem schriftelijk worden aangenomen of erkend, waren er leden, die in dit geval altijd betekening eischten, bewerende, dat de schriftelijke aanneming en erkenning van den schuldenaar aanleiding kan geven tot knoeijerij en zamenspanning. Van eene andere zijde werd gevraagd, waarom in dit geval meer gevaar voor kwade praktijken bestaat dan in geval van cessie? en werd tevens opgemerkt, dat ofschoon art. 2075 C. N. even als art. 1198 alleen van betekening spreekt, toch de Fransche jurisprudentie daarop het beginsel neergelegd in ons art. 668 van toepassing acht.

Voorts werd in eene afdeling opgemerkt, dat, wordt hier betekening aan den schuldenaar of aanneming of erkenning door hem gevorderd, alsdan overbodig is de bepaling der eerste zinsnede van deze alinea, dat er tusschen partijen eene acte moet zijn, liggende buiten de betekening zelf. Want er bestaat geen reden dat, indien de betekening geschiedt op naam van beide partijen, dit niet genoegzaam zoude zijn, en evenzoo eene schriftelijke aanneming door den schuldenaar van eene kennisgeving, waaruit behoorlijk blijkt van het aangaan der pandovereenkomst tusschen de partijen. De formaliteit der acte buiten het exploit zou derhalve tot niets dienen.

Alin. 3. De Regering heeft hier gedacht aan alin. 2 van art. 669 Burgerlijk Wetboek. Daar is sprake van « maatschappijen, » doch worden, gelijk uit den zamenhang duidelijk blijkt, naamlooze vennootschappen bedoeld. Nu wordt hier gesproken van naamlooze vennootschappen of maatschappijen. Wat wordt dan met « maatschappijen » bedoeld? Naauwkeurigheid van uitdrukking is hier te meer noodig, omdat het woord *maatschappijen* toch reeds op meer dan eene plaats in onze wetboeken dubbelzinnig is. (Men zie art. 567, n°. 4, Burgerlijk Wetboek en art. 4, n°. 7, jto n°. 4 Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering.)

Vasthoudende aan het begrip, dat uitgemaakt moet worden hoe pandrecht tegenover derden moet worden verkregen, behoort eene verwijzing naar de statuten niet in het wets-ontwerp. De statuten toch regelen de verhouding tusschen partijen, niet de wijze waarop door derden en wel door den eenen schuldeischer tegen den anderen een zakelijk regt verkregen wordt. Bepalen de statuten daaromtrent niets, dan, zegt de alinea, zal verkrijging van pandrecht geschieden door eene verklaring van den vennoot en den schuldeischer, aan het bestuur betekend, of door hen in de boeken der vennootschap ingeschreven en onderteekend. Zoodanige betekening van een geschrift, waaruit blijkt, dat inpandgever en inpandnemer het contract van inpandgeving hebben gesloten, valt echter in alin. 2 van het artikel. De kracht van het 2de gedeelte van alin. 3 ligt derhalve in het voorschrift nopens de inschrijving en onderteekening in de boeken der vennootschap. Dit voorschrift is geheel nieuw. Bij de redactie der statuten van naamlooze vennootschappen wordt nimmer gerekend op een boek, dat uitsluitend als register van inpandgevingen dient. En waarom hier eene inschrijving en onderteekening door de partijen zelve? Want het feit, dat derden in de boeken eener hun vreemde handelsonderneming schrijven is strijdig met eene deugdelijke administratie; de boekhouding geschiedt op last van het bestuur door den boekhouder. Inschrijving door partijen zoude bovendien als onmisbare formaliteit zoo vele inschrijvingen noodig maken als er partijen zijn. Indien partijen door het indienen van hare verklaringen aan het bestuur doen blijken van het gesloten pandcontract en het bestuur die inpandgeving schriftelijk aanneemt of

erkent, dan is volkomen voldaan aan den eisch der vorige alinea. Dat zoodanige schriftelijke aanneming of erkenning door het bestuur geschieden kan door eene aanteekening in zijne boeken, spreekt van zelf, maar dat de schriftelijke aanneming of erkenning door het bestuur niet ook bij een ander geschrift zoude kunnen geschieden, schijnt niet aannemelijk. De geheele alinea is dus onnoodig, omdat, wèl beschouwd, de voorgaande ook in dit geval voorziet.

Ten einde aan de medegedeelde bezwaren te gemoet te komen werd eene andere redactie van het artikel in overweging gegeven. Daarbij valt nog dit op te merken: bij inschulden op naam, bij vruchtgebruik op roerend goed, bij erfportie en dergelijke, bestaat er een persoon, tegen wien het pandrecht moet worden uitgeoefend. Dit is de regel; waar dergelijke persoon ontbreekt, zoo als bij kopijregten, oetrooien en dergelijke, zoude het artikel, om volledig te zijn, moeten bepalen aan wien en op welke wijze de betekening zoude moeten geschieden. Doch dit schijnt niet volstrekt noodzakelijk, omdat èn het geval zich slechts zelden zal voordoen, èn een gepast voorschrift bezwaarlijk schijnt te kunnen worden uitgedacht.

De voorgestelde redactie luidt:

« Pandrecht op onlighchamelijke roerende zaken, geene inschulden aan toonder zijnde, wordt verkregen door eene betekening, waaruit van de inpandgeving blijkt, namens den pandhouder gedaan aan hem, tegen wien het in pand gegeven regt moet worden uitgeoefend, of door eene aanzegging van gelijken inhoud, gevolgd door eene schriftelijke verklaring van hem, tegen wien het in pand gegeven regt moet worden uitgeoefend, dat hij van de inpandgeving kennis heeft genomen. »

Artikel 1199. De pandhouder heeft enkel pandbezit en regt van distractie. Dat hij tegenover derden al de regten zoude uitoefenen aan den eigendom der hem verpande zaak verbonden, is een nieuwe regtsregel, ontleend, naar het schijnt, aan het onlangs verhandelde in de Juristenvereniging maar wederom zonder toelichting voorgesteld. Hoe is de uitoefening van alle eigendomsregten mogelijk? Stel het pand bestaat in aandeelen in eene naamlooze vennootschap; zal de pandhouder regt van stemming in de algemeene vergaderingen hebben? Dit kan toch de bedoeling niet zijn, maar ligt niettemin in het artikel opgesloten. Het artikel steunt op de onderstelling, dat de irpandgeving eene zoodanige zij, waarbij het pandbezit het regt des eigenaars tegen derden niet belet te werken; er is bijvoorbeeld in pand gegeven eene schuldverdragen, verzekerd door hypotheek, waarbij de onherroepelijke volmagt van art. 1223 Burgerlijk Wetboek bedongen is. Zal nu de pandhouder, schoon geen cessionaris en ondanks dat de schuldenaar der hoofdverbindtenis jegens hem niet in gebreke is, de in pand gegeven verdragen kunnen opzeggen en het verbonden perceel verkoopen? Volgens dit artikel kan hij het doen. Doch dan ontstaat er strijd met art. 1196, dat overeenkomstig het wezen van het pandrecht, strekt om de zaak ongegrept en als het ware in beslag onder den schuldeischer te doen verblijven, tot dat blijkt, of zij kan worden gedistrahceerd. En zal de bevoegdheid des eigenaars tot uitoefening der eigendomsregten gedurende het pandbezit slapen? Gelijktijdige uitoefening toch door eigenaar en pandhouder ware onaannemelijk. Langs den kronkelweg der dubbele fictie, dat tegenover derden tot uitoefening van al de regten, aan den eigendom verknocht, wèl bevoegd is die geen en onbevoegd, die wèl eigendom heeft, wordt de uitkomst verkregen, dat vestiging van pandrecht zich in fiduciairen eigendomsovergang oplost. Partijen hebben thans de keus. Waartoe haar die ontnomen?

Of wenscht de Regering het verband tusschen het pandbezit en art. 2014 Burgerlijk Wetboek in dit artikel uit te drukken? Doch dan is dit in geheel onjuiste termen geschied en behoort het karakter van het pandbezit niet hier, maar in art. 1197 te worden geregeld.

Eenstemmig oordeelt de Commissie van Rapporteurs, dat dit artikel vervallen moet.

Artikel 1200. « Zich niet toeigenen » in alin. 1. Sommigen wenschten de bijvoeging: « van reyswege ».

Wijziging in de wettelijke bepalingen omtrent het pandregt.

Tegen verbod der *lex commissoria* bestond geen bezwaar; mag evenwel, vroegen sommigen, indien het behouden blijft, de Regering het in iedere spoorwegconcessie overtreden? Daar toch wordt (meestal art. 43) de nederlegging van een waarborgfonds bedongen, dat aan den Staat der Nederlanden vervalt, zoo de concessionaris aan zijne verbindtenis niet voldoet. De concessionaris verbindt zich derhalve voor het geval, dat hij aan zijne verplichtingen niet voldoet, tot betaling eener straf, die schadevergoeding vervangt. (Art. 1340 Burgerlijk Wetboek.) Het waarborgfonds werd door de leden, die deze opmerking maakten, beschouwd als het onderpand voor de eventuele betaling der straf en dit pand vervalt van rechtswege aan den crediteur. — Kon men zich ondanks deze opmerking vereenigen met de handhaving van het verbod, er valt minstens evenveel te zeggen voor de handhaving der oude bepaling, vervat in de tweede zinsnede van het bestaande artikel, dat eigen rigting uitsluit en of tot overneming of tot verkoop regterlijke magtiging vereischt. Liever verklaare de wetgever het bespreken der procuratio in rem saam bestendig gebruikelijk tusschen kooplieden bij elke inpandgeving en bij beleeningen tusschen allen; dan wordt het doel bereikt zonder schending der grondtrekken van het regt.

In de plaats van het weggelaten tweede gedeelte van het tegenwoordig artikel 1200 worden door de Regering eenige nieuwe bepalingen voorgedragen. De redactie: » Niettemin enz. » zou doen vermoeden, dat men hier uitzonderingen op het verbod der *lex commissoria* voor zich heeft. Evenwel is dit niet het geval. Dat de pandhouder verrekent hetgeen hij ter zake van het pand ontving, volgt uit den aard van het pandbezit en staat in art. 1204 Burgerlijk Wetboek, en het spreekt van zelf, dat hij ook in pand gegeven geld, ja bankbiljetten, en soortgelijke waarden compenseert. Dit onderwerp van rekening en verantwoording behoeft hier geene regeling.

Over de uitdrukking » in naamlooze vennootschappen of maatschappijen » zie de aantekening ad alinea 3 van art. 1198.

De Commissie van Rapporteurs meent, dat de 3 laatste alinea's van het artikel veilig kunnen wegvallen.

Artikel 1201, alinea 1. Men vond ook dit artikel niet gelukkig geredigeerd. De pandhouder moet kunnen verkoopen vooreerst indien de schuldenaar in gebreke gesteld is, aan zijne verplichtingen te voldoen, ten anderen, indien er niet wordt voldaan aan de verplichting ten opzichte van het surplus. Is dit laatste wel in de voorgestelde redactie uitgedrukt? Dit betreft toch niet eene verplichting, voortvloeiende uit de schuld of de hoofverbindtenis, maar uit de overeenkomst van inpandgeving. Velen achten het bestaande art. 1202 Burgerlijk Wetboek juist en gaven in bedenking dat artikel te behouden met verandering van *acte in overeenkomst* (zie boven § 2, b).

De voorafgaande sommatie. Moet zij behouden blijven? De gevoelens liepen uiteen. Sommigen achtten het Regeringsvoorstel in dit opzigt te hard. Tegen het behoud der sommatie is geen enkele stem uit den handel vernomen. De gelegenheid om alsnog het surplus te verschaffen of het pand af te lossen, mag niet worden onthouden. Anderen verklaarden zich voor de ontworpen bepaling. Eene sommatie brengt mede de noodzakelijkheid om na verloop van een vasten termijn nog een nieuwen termijn, hoe kort ook, toe te staan, een uitstel dus, dat, bij aanmerkelijke daling, gelijk in tijden van geldkrisis aan den schuldeischer groote schade berokkenen kan. Daarenboven laat het artikel, naar men meende, een tegenovergesteld beding toe. Op dit laatste werd echter geantwoord, dat in de meeste gevallen van zulk een beding niet komen zal, daar de schuldenaar doorgaans zal verkeerden in eenen toestand van afhankelijkheid van den schuldeischer. Wordt dit ontwerp wet, gedrukte formulieren zullen in gebruik komen, die zeker den regel zullen inhouden, en niet de uitzondering. Een derde gevoelen wilde de verplichte sommatie behouden voor burgerlijke zaken, maar achtte hare handhaving voor handelszaken onnoodig. Eindelijk was er een gevoelen, dat een anderen middenweg aangaf. Van die zijde werd de opheffing der verplichte sommatie goedgekeurd, indien aan de tweede alinea eene bepaling worde toegevoegd in dezen geest: » mits vierentwintig uren te voren de dag en de plaats ter kennis van den

schuldenaar gebragt zijn. » Werd aan dit verlangen voldaan, dan oordeelden de leden, die deze bijvoeging voorstelden, het Regeringsvoorstel beter, dan het bestaande artikel. Thans is de realisatie van het pand den pandhouder te moeilijk gemaakt, tot schade van het crediet. Men vreesde, dat, wierd het beding van onherroepelijke magtiging tot verkoop niet door de wet tot regel verheven, het doel van het wets-ontwerp niet zoude worden bereikt en achte door de bovenstaande bijvoeging de regten, beide van pandhouder en pandnemer, voldoende verzekerd. In antwoord op de verlangde bijvoeging werd de vrees uitgedrukt, dat zij, die haar voorstelden, er zich te veel van belooven. De verplichting om dag en plaats vooraf aan den schuldenaar kenbaar te maken zal tot nieuwe moeilijkheden leiden. Hoe bij voorbeeld, wanneer bij verkoop eener massa effecten de verkoop een aanvang neemt, doch al spoedig blijkt, dat de dag ongunstig is gekozen? Is de volgende dag gunstig, de verkoop kan mogelijk niet worden voortgezet, want voor de kennisgeving vier en twintig uren te voren was het te laat.

De verkoop moet geschieden naar » plaatselijke gewoonten en op de gebruikelijke voorwaarden ». Waar plaatselijke gewoonten, of gebruikelijke voorwaarden meebrengen, dat de verkooper den koper een zeker crediet geeft, is daar de pandhouder ook gehouden te verkoopen op crediet en niet à contant? Men denke bij voorbeeld aan hetgeen bij eene boekverkoop gebruikelijk is. De vraag is van belang, omdat volgens dit artikel het beding niet gemaakt moet zijn, maar ondersteld wordt.

De woorden » of krachtens art. 1205, 2de lid, verbonden is » wenschte men weggelaten. Dit artikel geeft regt van retentie, verbonden aan het pandbezit. Door verkoop houdt het pandbezit en daarmede het regt van retentie op. Wat krachtens den verkoop in het bezit des schuldeischers blijft is de koopprijs, ter zake waarvan op zijne beurt de schuldeischer schuldenaar wordt en waaromtrent de bepalingen van het gemeene regt nopens compensatie gelden.

Alin. 2. Ten aanzien van het in deze alinea gehuldigde stelsel werd opgemerkt, dat de derde bij de bepaling geen belang heeft. Hij koopt van dengene, die het roerende goed bezit en behoeft geen uitwinning te vreezen. De bepaling dient dus alleen om de verantwoording te regelen, die de pandnemer aan den pandgever verschuldigd is en beheerscht de afrekening, die met de persoonlijke actie geschiedt. De pandnemer moet den gemaakten koopprijs verantwoorden, en het is noodig, dat hij den pandgever een waarborg aanbiedt, dat de prijs een behoorlijke is. Hij moet derhalve kunnen aantoonen op welken dag, aan wien, tegen welken prijs en op welke wijze hij heeft verkocht. Doch hoe kan hij dat bewijs leveren in het stelsel van dit artikel? Want het bewijs, tusschen hem en den koper geldende, geldt niet voor den pandgever, voor wien het koopcontract is eene *res inter alios acta, quae aliis nec prodest nec nocet*. Van tweeën één: of de eigenaar moet verplicht worden het bewijs te leveren, dat de pandhouder eene verkeerde opgave doet, en dan is hij aan dezen geheel overgelaten, of de pandnemer moet het vereischte bewijs kunnen leveren tegen den eigenaar. Dat kan de pandnemer doen alleen door getuigen of door eene authentieke akte. Behalve dat de vraag of eene authentieke akte tegen derden bewijs levert, door den Hoogen Raad in ontkennenden zin is beantwoord, zijn die bewijsmiddelen hier ten opzichte van den eigenaar niet te vertrouwen. Immers, gesteld de pandnemer heeft verkocht op 1°. Januarij onder 's hands, zoo als de wet toelaat, en vóór hij den eigenaar kennis geeft van den verkoop dalen de effecten. Nu verkoopt hij schijnbaar op nieuw in tegenwoordigheid van getuigen, of bij notariële acte en deelt met den koper het verschil. Derhalve moet geen verkoop worden toegelaten, tenzij daarvan de dag en de plaats vooraf tusschen partijen zijn bepaald, opdat de eigenaar voor zijn belang kunne waken en van den anderen kant aan den verkooper een middel worde verschaffen om voor zich althans een vermoeden te schoppen, dat zijne opgaf van dag, plaats en prijs juist is.

Zij, die deze opmerkingen in het midden bragten, oordeelden dat de bestaande bepalingen beter de regten van pandgever en pandnemer verzekeren.

Behalve het in het algemeen aangevoerde werden daaren-

boven nog aanmerkingen op onderscheidene uitdrukkingen dezer alinea gemaakt.

„*Koopmansgoederen.*” Eene beleening op suiker, op tin, op andere onderwerpen van groothandel, die courant zijn, zal hier wel zijn gemeend. Doch een aantal voorwerpen van kleinhandel zijn „ter markt verhandelbaar”, en toch kan daarop kwalijk eene beleening waarop men deze bepaling wil toepassen, gesloten worden. De groothandel is bedoeld, maar niet uitgedrukt.

„*Effecten of obligatiën.*” Of een pleonasme, of onvoldoende, daar er, wanneer obligatiën niet vallen onder effecten, ook van *aandeelen* had moeten worden gesproken.

„*Ter beurze verhandelbare . . . effecten of obligatiën.*” Waar zijn in ons land beurzen? Er zijn er te Rotterdam, Dordrecht en wellicht nog elders. Thans echter brengt de verpligte tusschenkomst van twee makelaars mede, dat men eigenlijk slechts ééne effectenbeurs heeft, waaraan men verkoopen kan, te weten te Amsterdam, omdat elders geene twee beëdigde makelaars in effecten gevonden worden. Moet niet ten aanzien van den verkoop van effecten gezegd worden: „de verkoop moet geschieden ter beurze, en wel van Amsterdam, is niet overeengekomen omtrent eene andere”?

En moet niet, al wil men geen makelaars, ten minste tusschenkomst gevorderd worden van eenen commissiër in het vak, die voor den eigenaar toch een zekeren waarborg oplevert en door ieder voor verkoop van effecten gebruikt wordt?

Doch waarom van makelaars gezwezen? Is hunne tusschenkomst niet in het belang van den eigenaar, dan moet zij ook elders vervallen, bij voorbeeld bij den verkoop van koopmanschappen en effecten, aan minderjarigen toebehoorende. (Artt. 447 en 456 Burgerlijk Wetboek.) In geen geval schijnt eene afschaffing der makelaardij ter loops aanbeveling te verdienen.

„*Naar den (de in den tekst is eene drukfout) markt- of beursprijs van den dag.*” Wat is „de beursprijs van den dag”? De beursnotering heeft geene verbindende kracht, maar wijst slechts aan, hoe tusschen hoogste en laagste prijzen de werkelijk bestede prijzen hebben gefluctueerd. Moet de schuldeischer altijd verantwoord worden den hoogsten, kan hij volstaan met den laagsten koers, of geldt de middenkoers? Billijk is alleen verantwoording van den inderdaad verkregen prijs, die zonder schuld van den verkooper lager kan zijn en soms ook hooger zou kunnen wezen. Er schijnt ook niet aan gedacht, dat, behalve na sluiting der beurs op de plaats zelf, alleen bekend is de beursprijs van den vorigen dag. Wat eindelijk, als de beleende partij bestaat uit effecten, ten deele op de beurs van den gegeven dag verhandeld, ten deele niet, of de verkoop eener groote partij over meerdere dagen moet worden verdeeld? Dezelfde bezwaren gelden in nog grootere mate van waren op de markt of de beurs verhandelbaar. Want welke markt of welke beurs moet dan tusschen partijen beslissen? Heeft de pandhouder de keus, of kan de eigenaar bepalen, welke markt- of beursprijs van den dag in rekening moet worden geleden?

Deze bedenkingen tegen de tweede alinea van het artikel ontmoetten ook tegenspraak, en wel van de zijde van hen, die eveneens aan de eerste alinea van het artikel boven de bestaande bepalingen de voorkeur hadden gegeven, mits daaraan werd toegevoegd de verpligting voor den pandnemer om vier en twintig uren te voren dag en plaats van den verkoop ter kennis van den pandgever te brengen. Werd die bijvoeging opgenomen, dan konden deze leden zich insgelijks met de strekking der tweede alinea vereenigen. Werden daarin nog eenige kleine wijzigingen gebragt, werd bij voorbeeld bepaald, dat de verrekening geschieden moet naar den middenkoers of den slotkoers, zoo ware, naar zij meenden, aan redelijke wenschen voldaan. De hoofdzaak toch, zij deden het nogmaals uitkomen, was het belang van den handel, dat de mogelijkheid om geld tegen onderpand te krijgen gemakkelijker worde gemaakt. Daarom moet de pandnemer in de realisatie van het pand niet worden belemmerd en in dit opzigt bevat het ontwerp eene groote verbetering. In alle gevallen te voorzien en alle moeilijkheden bij voorbaat af te snijden, daartoe is nimmer

eene wet in staat. De beursprijs, zegt men, is fictief. Doch verdwijnt dit bezwaar dan door tusschenkomst van makelaars?

Op deze vragen werd geantwoord, dat, indien zelfs de verkoop van makelaars geen genoegzame zekerheid geeft, hierin eene reden te meer ligt om althans dien — zij het onvolkomenen — waarborg te behouden, terwijl bovendien de verificatie van den prijs, waarvoor de makelaars verkochten, door art. 67 Wetboek van Koophandel mogelijk wordt gemaakt.

Ten slotte vroeg men, of misschien eene vergissing had plaats gehad? Verkoop tegen beursprijs is praktisch uitgedrukt overneming tegen beursprijs. Nu houden de gewone beleeningsacten in, en juist daarom geeft men er den vorm van koop en wederinkoop aan, dat naar den koers op den vervaldag, zoo als die uit de beursnotering of door schatting van deskundigen bepaald wordt, de afrekening geschiedt. Maar dan bepaalt de overeenkomst den beslissenden dag en staat het niet aan den geldschieder vrij te verkoopen, wanneer hij wil, maar is hij tot overneming volgens den door de overeenkomst geregelden prijs verpligt. Ligt het in de bedoeling deze overeenkomst in de wet op te nemen, er kon daartegen geen bezwaar zijn, maar de redactie moest dan geheel anders luiden.

De meerderheid der Commissie van Rapporteurs wenscht het bestaande art. 1202 te behouden in afwachting eener regeling der makelaardij. Hare minderheid kan zich met de strekking van het voorgestelde art. 1201 vereenigen, wanneer daarin de verpligting wordt uitgedrukt, dat de schuldeischer den schuldenaar vier en twintig uren te voren dag en plaats van den verkoop moet aanzeggen.

Artikel 1202. „*In geval de schuldenaar in gebreke blijft aan zijne verpligtingen te voldoen.*” Sommige leden wenschten te lezen: „in gebreke is”, want anders wordt niet bepaald, hoe lang de schuldenaar in gebreke moet gebleven zijn, vóór dat de schuldeischer van het hem in dit artikel toegekende regt gebruik kan maken.

„*Of dat het pand hem volgens eene begrooting, door deskundigen te doen, in betaling zal verblijven.*” Eenige leden konden deze bepaling niet in overeenstemming brengen met het ontworpen art. 1200.

Overigens werd erkend, dat het tweede gedeelte van het alternatief: verkoop „op de wijze door den regter te bepalen” beter is dan de verkoop „bij openbare veiling” waartoe volgens de eerste redactie van het ontwerp de keuze werd gelaten. Maar over de in dit artikel voorgestelde regeling in haar geheel, werd afgescheiden van al deze bijzonderheden, ongunstig gedacht.

Wat volgt uit de beide artt. 1201 en 1202? Dit, dat partijen, niets overeenkomende, verpligt zijn den verkoop te doen volgens art. 1201. Wordt art. 1201 bij beding uitgesloten, dan is ook alleen verkoop volgens art. 1202 geoorloofd. Wat nu, wanneer partijen wel willen uitsluiten verkoop volgens art. 1202, maar toch in eenig opzigt het regt van verkoop eenigzins anders regelen dan in art. 1201 wordt bepaald? Wenschten beiden bij voorbeeld een verkoop ter beurze van Amsterdam, dan is de toepassing van art. 1201 uitgesloten. Ligt dit niet in de bedoeling, dan vereischt de redactie van het artikel verbetering. In elk geval worde wat ook al of niet bedongen zij, aan den schuldeischer de bevoegdheid gelaten om desverkiezende van zijn regt van executie gebruik te maken volgens art. 1202. Want de bevoegdheid tot meer gemakkelijken verkoop is een beding in zijn voordeel en hij kan belang hebben om te verkoopen volgens art. 1202, zelfs al kan hij het doen volgens art. 1201. De gevallen waarin het denkbaar is, dat aan een verkoop op regterlijk gezag de voorkeur wordt gegeven, liggen voor de hand: stel bij voorbeeld, de schuld is eene niet vereffende, eene soort van schulden waarvoor, vooral in art. 1197 en daarmede de verpligte opgave der verschuldigde som wegvult, inpandgeving kan en zal plaats hebben; of ook, de erfgenen van den oorspronkelijken inpandgever zijn den pandnemer onbekend; of laatstgenoemde wil derden de gelegenheid geven tusschen beide te komen, of er is onder hem arrest onder derden gelegd; of ook de persoonlijkheid van den pandgever maakt voor den pandnemer verkoop op regterlijk gezag wenschelijk.

Werd art. 1200 van het Wetboek behouden en daarnevens de mogelijkheid van het beding tot onherroepelijke volmagt en werd, al beschouwde men dit beding ook als het tusschen partijen bestendig gebruikelijke, aan partijen de vrijheid gelaten om door uitdrukkelijke stipulatie verkoop nog op andere wijze te doen plaats hebben, dan de in de wet omschrevene, alsdan zoude de wet een beter logisch geheel vormen en eene onschadelijke, ja wenschelijke vrijheid huldigen.

Nog werd op de onvolledigheid van het artikel gewezen. Indien de vermelding van art. 1205, 2de lid. in art. 1201 behouden blijft, is het consequent de vermelding hier te herhalen. Sommigen meenden zelfs, dat het geheele slot der eerste alinea van art. 1201 ("ten einde enz. . . . met de renten en kosten") in art. 1202 niet mag worden gemist. Beter ware het echter volgens hen om alle gevolgen van den verkoop in het geval, zoowel van art. 1201 als in dat van art. 1202, in een afzonderlijk artikel te regelen.

Eindelijk keurde men af, dat de begroting van het pand door deskundigen verplichtend wordt gesteld. De wet bepale alleen, dat in geval van geschil tusschen de partijen de begroting door deskundigen geschieden moet.

De Commissie van Rapporteurs acht de tegen dit artikel geopperde bezwaren zeer des Ministers overweging waard.

Wanneer de bepalingen, door de Regering voorgesteld, tot wet worden verheven, kan dan **Artikel 1196** van het Wetboek onveranderd blijven? De tusschenzin: "*die hem door den schuldenaar, of door een ander in deszelfs naam, tot zekerheid der schuld, is ter hand gesteld*", omschrijft de overeenkomst. Daarbij bleef men hechten aan het Romeinsche regt, dat de pandovereenkomst is een reëel, niet een consensueel contract. De uitdrukking *ter hand gesteld* gaat dan ook op in de gevallen, bedoeld bij het ontworpen artikel 1197, maar niet in een aantal gevallen, waarin de in pand gegevene zaak eene onligchamelijke is. Wat beteekent bij inschulden op naam, dat de zaak wordt ter hand gesteld?

"*Of door een ander in deszelfs naam*". Dit is ook onjuist. Verpanden kan alleen hij, die er de magt toe heeft; is hij een derde, hij kan het doen zonder voorkennis, ja tegen den wil van den eigenaar. In art. 1196, dat de definitie bevat, behoort alleen van de pandovereenkomst als van den titel, krachtens welken het pandregt verkregen wordt, te worden gesproken. De volgende artikelen dienen dan te bepalen, dat krachtens dien titel het zakelijk regt verkregen wordt op ligchamelijke zaken ten gevolge der levering, op onligchamelijke zaken ten gevolge der beteekening.

De Commissie van Rapporteurs beveelt dit punt aan de Regering ter overweging aan.

De Commissie van Rapporteurs was van oordeel alvorens haar Verslag vast te stellen, aan den Minister van Justitie mededeeling te moeten doen van het verhandelde wegens het gewijzigd wets-ontwerp in de afdelingen der Kamer, ten einde den Minister in staat te stellen tot nader onderzoek, of daaruit ook aanleiding zou kunnen worden gevonden, tot wijziging der redactie van het regeringsvoorstel. Zij meende tevens de volgende vragen tot den Minister te moeten rigten:

I. Zoude de Minister van Justitie na kennisneming van dit Verslag er niet de voorkeur aan schenken om zich te bepalen tot het laten vervallen van art. 1197 en het brengen in de overige, daarmede in verband staande wets-artikelen van de wijzigingen, die daarvan het volstrekt noodzakelijk gevolg zijn?

Dat is:

a.) In art. 1198 Burgerlijk Wetboek te laten vervallen de woorden: "*van eene zekere dagteekening voorzien en;*"

b.) In art. 1202 Burgerlijk Wetboek in plaats van "*acte*" te lezen: "*overeenkomst;*"

c.) In art. 85 Wetboek van Koophandel weg te laten de woorden: "*bij behoorlijke acte;*"

d.) In art. 315 Wetboek van Koophandel in plaats der woorden: "*eene zekere dagteekening hebbende*" te lezen: "*houdende het beloop der schuld en der bedongen rente.*"

II. Indien de Minister zich hiermede vereenigt, behoort dan naar zijn inzien in plaats van art. 1197 eene bepaling te worden opgenomen, regelende de bewijsmiddelen, ten aanzien van pandovereenkomsten toegelaten?

III. Indien de Minister verder wil gaan dan opheffing van art. 1197 Burgerlijk Wetboek, acht hij dan eene nieuwe redactie van het nieuwe art. 1197, in den geest als is aangegeven, raadzaam?

IV. De Commissie wenscht dezelfde vraag te doen omtrent art. 1198.

V. Zoo de Minister het voorgestelde art. 1199 handhaaft, welke is van dat artikel de eigenlijke strekking? Welke zijn daarvan de regtsgevolgen? En waaruit is den Minister de noodzakelijkheid van dergelijke bepaling gebleken?

VI. Stelt de Minister prijs op het behoud der drie laatste alinea's van artikel 1200, en, zoo ja, waarom?

VII. Hoe lost de Minister de bezwaren op tegen de voorgestelde redactie van de artt. 1201 en 1202 gemaakt? Ziet hij middel door verbeterde redactie aan die bezwaren te gemoet te komen?

Nadat het bovenstaande aan de Regering was medege-deeld, is van haar ontvangen de volgende Nota van Beantwoording:

I. In de eerste plaats wordt gevraagd of de Minister, na kennisneming van het Verslag, er niet de voorkeur aan schenkt om zich te bepalen tot het laten vervallen van art. 1197 en het brengen in de overige, daarmede in verband staande wets-artikelen van de wijzigingen, die daarvan het volstrekt noodzakelijk gevolg zijn.

Als zoodanig worden dan genoemd:

a. In art. 1198 Burgerlijk Wetboek te laten vervallen de woorden: "*van eene zekere dagteekening voorzien en*".

Wat zoude dit baten? De registratie, ofschoon in de burgerlijke wet niet meer voorgeschreven, bleef toch verplichtend voor de vermelding der pandacte in het exploit van beteekening aan den schuldenaar der in pand gegeven inschuld.

b. In art. 1202 Burgerlijk Wetboek in plaats van "*acte*" te lezen: "*overeenkomst*".

Het noodzakelijk verband tusschen het vervallen van het geschrift als formeel vereischte van het pandregt en de wijziging der regelen, thans geldende omtrent de realisatie van het pand, werd reeds aangetoond in § 9 der Memorie van Toelichting van het oorspronkelijk ontwerp. Men leest daar onder meer: "Het uitdrukkelijk beding van art. 1201 — en hetzelfde geldt natuurlijk van art. 1202 — onderstelt eene pandacte. Immers het is zonder deze in den regel onbewijsbaar; en feitelijk zouden partijen, wilden zij voor den verkoop van het pand regterlijke tusschenkomst uitsluiten, dus nog altijd gedwongen worden van de inpandgeving bij geschrift te doen blijken, al werd dit regtens niet meer gevorderd."

De leden, die deel namen aan het onderzoek van het oorspronkelijk ontwerp in de afdelingen, vereenigden zich, naar het schijnt zonder eenige tegenspraak, met het hoofdbeginsel der gewijzigde artikelen 1201 en 1202.

"Algemeen — zoo leest men in het eerste Verslag, blz. 11, § 2 — werd overigens goedgekeurd de bevoegdheid tot

verkoop (buiten regterlijke tusschenkomst) als regel aan te nemen; dit is in overeenstemming met de praktijk, daar de onherroepelijke volmagt nagenoeg altijd in de pandacten wordt opgenomen."

Na deze algemeene instemming met "de bevoegdheid tot verkoop (buiten regterlijke tusschenkomst) als regel" is er geen reden denkbaar om op dit voorstel terug te komen, al ware zelfs die bevoegdheid geen "volstrekt noodzakelijk gevolg" der afschaffing van het geschrift als formeel vereischte voor de bestaanbaarheid van het pandregt.

c. In art. 85 van het Wetboek van Koophandel weg te laten de woorden: "bij behoorlijke acte".

Een ontwerp van wet tot wijziging der wettelijke bepalingen omtrent het voorregt der commissaires, dat verband houdt met de tegenwoordige wets-voordragt, wordt dezer dagen bij de Kamer ingediend. Intusschen bestaat er geen bezwaar tegen om, in afwachting van het gevolg, verder aan dat ontwerp te geven, voorloopig reeds in deze voordragt, en wel in een afzonderlijk art. 2 te bepalen, dat uit art. 85 van het Wetboek van Koophandel vervallen de woorden: "bij behoorlijke acte".

d. In art. 315 Wetboek van Koophandel in plaats der woorden: "eene zekere dagteekening hebbende", te lezen: "houdende het beloop der schuld en der bedongen rente".

In § 10 der Memorie van Toelichting van het oorspronkelijk ontwerp werd de meening verdedigd, dat de intrekking van art. 1197 Burgerlijk Wetboek geene wijziging behoeft te brengen in art. 315 Wetboek van Koophandel. Van de onjuistheid dier meening is de ondergeteekende niet overtuigd door hetgeen ter bestrijding daarvan wordt aangevoerd in § 2 lit. d (bladz. 2 en 3) van het Verslag. Verbandsbrieven op schepen geven geen voorregt dan uit kracht hunner inschrijving in de openbare registers. Daar nu die inschrijving niet kan geschieden zonder voorafgaande registratie der in te schrijven acte, zoo is door het voorschrijven der inschrijving de verplichting tot het doen registreren tevens voorgeschreven. De woorden: *eene zekere dagteekening hebbende*, worden niet door de wijziging der bepalingen omtrent het pandregt overtoollig, maar zijn het altijd geweest. Daarom brengt juist deze voordragt geene noodzakelijkheid tot verandering dier woorden te weeg. Dat de verbandsbrieven het bedrag der schuld, waarvoor zekerheid wordt verleend, moeten uitdrukken, spreekt overigens van zelf. Meent men dat van elders een voorschrift daartoe moet gezocht worden, het zoude volgen uit art. 9, 3°. van het Koninklijk besluit van 21 Junij 1836 (*Staatsblad* n°. 41). "Het beloop der inschuld of de begroting der voorwaardelijke en onbepaalde regten" kan niet in het borderel van inschrijving worden vermeld zoo het niet blijkt uit de acte.

Uit deze korte opmerkingen over de onderdeelen der eerste vraag blijkt reeds, welk antwoord daarop in het algemeen wordt gegeven. De ondergeteekende blijft van oordeel, dat men zich bij de partiele wijzigingen onzer wetboeken tot het noodige moet beperken; maar hij is tevens van meening, dat het tegenwoordige ontwerp niets meer dan dat noodige bevat. Bepaaldelijk kunnen de thans geldende regelen omtrent de realisatie van het pand niet van kracht blijven, zal het doel worden bereikt, dat men zich van het vervallen der pandacte, als essentieel vereischte van het pandregt, voorstelt.

II. De tweede vraag is, of, naar het inzien van den Minister, in plaats van art. 1197 B. W., eene bepaling moet worden opgenomen, regelende de bewijsmiddelen ten aanzien van pandovereenkomsten toegelaten.

Deze vraag wordt toegelicht door de beschouwingen voorkomende in het Verslag, § 2, lit. e, blz. 3 en 4.

Minder juist wordt daar op den voorgrond gesteld, dat uit het betoog in § 7 der Memorie van Toelichting valt op te maken: "dat het in de bedoeling der Regering ligt tusschen handelszaken en gewone burgerlijke overeenkomsten geen onderscheid te maken". Ter aangehaalde plaatse in de Memorie van Toelichting werd alléén behandeld en in ontkenningen zin beantwoord de vraag, of het noodig of wenschelijk ware de vrijmaking der pandovereenkomst van bijzondere vormen te beperken tot handelszaken. De Regering heeft nooit de

bedoeling gehad de bewijsmiddelen in burgerlijke en handelszaken bij dit ontwerp gelijk te maken, alleen om in beide, bij het burgerlijke zoowel als bij het handelspand, het volstrekte vereischte der schriftelijke acte op te heffen. Op dit oogenblik gelden de formele vereischten van het pandregt gelijkelyk voor alle zaken. Nu was de vraag: zal men die vereischten, waar men ze doet vervallen voor het handelspand, behouden voor het burgerlijk pand? Dit werd niet wenschelijk geacht en de ondergeteekende vond dus geene aanleiding "met betrekking tot dit onderwerp een bijzonder regt voor kooplieden te scheppen". Nu zal er, waar de vereischten van het pandregt, even als thans, gelijk zullen zijn in alle zaken, verschil *blijven* bestaan tusschen burgerlijke zaken en handelszaken in de bewijsmiddelen der overeenkomsten. Maar het ontwerp scheidt hier geen verschil, geen "bijzonder regt" voor kooplieden, dat juist wel het geval zoude zijn als men art. 1197 alleen voor dezen introk. Het verschil in de bewijsmiddelen der overeenkomsten ligt in het gemeene regt. Of het goed is dit op te heffen is eene vraag, die niet bij deze gelegenheid kan worden beslist; maar zeker is er geen reden het verschil op te heffen alléén ten aanzien van die overeenkomsten, waarbij pand als waarborg wordt gegeven.

De ondergeteekende vereenigt zich alzoo gaarne met het gevoelen van die leden, die het onnoodig en in het belang eener spoedige aanneming van het wets-ontwerp minder geraden achtten om bij deze gelegenheid de geheele bewijs-theorie van het Burgerlijk Wetboek eene doortastende verandering te doen ondergaan. Ook bestaat er bij hem geen bezwaar om, ter voldoening aan het verlangen, geuit door die leden, wier gevoelen hier in de laatste plaats is vermeld, ter vervanging van art. 1197 op te nemen eene nieuwe bepaling, waarbij uitdrukkelijk wordt voorgeschreven, dat de *pandovereenkomst wordt bewezen door alle middelen, die voor het bewijs der hoofverbindtenis zijn toegelaten*.

III. De derde vraag luidt of, indien de Minister verder wil gaan dan opheffing van art. 1197 Burgerlijk Wetboek, hij dan eene nieuwe redactie van het nieuwe art. 1197, in den geest als is aangegeven (bladz. 5 van het Verslag) raadzaam acht

Aan de beantwoording dezer vraag ga een woord vooraf over den vorm van het ontwerp naar aanleiding van het bezwaar daartegen in ééne afdeeling geopperd en vermeld op bladz. 4 en 5 van het Verslag. Het werd bedenkelijk geacht, dat een eenig artikel al de bepalingen bevat, bestemd om de artt. 1197—1202 Burgerlijk Wetboek te vervangen. Daardoor zoude slechts ééne stemming over het Regeringsvoorstel plaats hebben; en eene verwerping zoude daarvan het gevolg kunnen zijn, zorder dat nogtans duidelijk zoude blijken op welken grond zij geschiedde. "Daarom gaf men de voorkeur aan een anderen vorm, waarbij elk voorgesteld artikel van het Wetboek tevens uitmaakte een artikel van het wets-ontwerp en aan eene afzonderlijke stemming moest worden onderworpen."

Hiertegen zij opgemerkt, dat, vermits niet ieder nieuw artikel strekt juist tot vervanging van het oude, dat een gelijk nummer draagt, ook niet ieder nieuw artikel een afzonderlijk artikel van dit ontwerp kan uitmaken. De nieuwe artikelen maken met elkander één geheel uit. Dit intusschen belet geene afzonderlijke stemming over elk van deze. Art. 63, alin. 2, van het Reglement van Orde der Kamer geeft daartoe de gelegenheid. Men vindt een voorbeeld van zoodanige afzonderlijke beraadslaging en stemming over de onderdeelen van één artikel, dat wijziging bragt in een aantal artikelen eener bestaande wet, in de behandeling van het ontwerp der wet van 28 Mei 1869 (*Staatsblad* n°. 95), tot wijziging der toen geldende wet op het regt van successie. Die afzonderlijke beraadslaging en stemming geschieden overeenkomstig het voorstel des Voorzitters, dat werd aangenomen in de zitting van de Tweede Kamer van 7 Mei 1869 (*Handelingen* 1868/69, blz. 1382).

Nu wat betreft art. 1197 van het gewijzigd ontwerp, de bedenkingen waartoe dit aanleiding gaf en de voorgestelde nieuwe redactie.

"Art. 1199, werd gezegd, is algemeen, terwijl het nieuwe artikel slechts van lichamelijke roerende zaken en papier aan toonder spreekt." Die algemeenheid van art. 1199 valt te betwijfelen. "Zaken zijn lichamen of onlichamelijk."

Wijziging in de wettelijke bepalingen omtrent het pandregt.

(Art. 559 B. W.) *Zaken* omvat dus ook alle regten, die een deel van het vermogen uitmaken. Niet alzoó het woord *goed, goederen*. Ook in de taal der wet beteekent het doorgaans alleen eene lichamelijke zaak. Dit blijkt reeds uit de definitie van art. 555, waar *goederen* worden genoemd in onderscheiding van *regten*. Zie ook de artt. 564 en 567, waar de *regten*, door wetsduiding onroerend of roerend, niet worden genoemd *goederen*, maar *zaken*, en art. 880, dat, even als art. 555, *regten en regtsvorderingen* noemt naast *goederen*, en gene dus niet onder deze begrepen acht.

Art. 1197 van het gewijzigd ontwerp, sprekende van *lichamelijke roerende zaken en papier aan toonder*, is dus niet meer beperkt dan art. 1199 B. W., waar dit spreekt van *het verpande goed*. Het is dus minder juist te zeggen, dat de Regering het vereischte, dat het verpande zij gesteld en gebleven in handen van den schuldeischer of een derde omtrent wien partijen zijn overeengekomen voortaan wil beperken tot lichamelijke zaken en papier aan toonder. Deze beperking ligt reeds in art. 1199.

Zij volgt ook uit den aard der zaak. Feitelijk bezit, corporele detentie in eigenlijken zin is niet denkbaar van eene onlichamelijke zaak, van een regt. Van daar ook de alternative uitdrukking *houden of genieten* van art. 585 Burgerlijk Wetboek. Vestiging van het pandregt kan dus ook niet op gelijke wijze, door hetzelfde middel plaats hebben bij lichamelijke en bij onlichamelijke zaken. Het verschil moet duidelijk, duidelijker nog dan thans het geval is, in de wet uitkomen. Eén artikel behandelde dus, gelijk ook in het Verslag wordt voorgesteld, de vestiging van het pandregt op lichamelijke zaken (*goederen*), met inbegrip van papier aan toonder, een ander de vestiging van dit regt op onlichamelijke zaken (*regten en regtsvorderingen*). Over deze laatste zal nader gehandeld worden bij de beantwoording der vierde vraag. Ten aanzien der eerste zij naar aanleiding der beschouwingen van het Verslag en de voorgestelde nieuwe redactie nog het volgende opgemerkt.

Te regt wordt gezegd, dat » het pandbezit » niet voldoet aan de vereischten van » het bezit in het algemeen » in den zin der artt. 585 en 596 Burgerlijk Wetboek.

Het verdient daarom aanbeveling, in het artikel der wet, dat de vestiging van het pandregt op lichamelijke zaken en papier aan toonder omschrijft, het woord *bezit* te vermijden. Maar tegen de uitdrukking der voorgestelde nieuwe redactie, dat *het pandregt wordt verkregen door levering der zaak aan den pandhouder*, bestaat ook bedenking, bepaaldelijk met het oog op art. 667 Burgerlijk Wetboek. Levering geschiedt, volgens dit artikel, door of namens den eigenaar. Dit nu mag om hieronder nader te ontwikkelen redenen geen volstrekt vereischte zijn voor de wettigheid der vestiging van het pandregt. Ook het voorbehoud ten aanzien der schepen in het eerste lid dier nieuwe redactie kan vervallen. Het is niet twijfelachtig, dat de bijzondere voorschriften van het Wetboek van Koophandel over de vestiging van pand of verband op schepen, die vallen buiten de bepalingen van het gemeene burgerlijke regt, dat daarvan ook thans geen gewag maakt, geenerlei verandering zullen ondergaan door de wijziging dier bepalingen.

In de plaats van het voorgestelde eerste lid zoude dus kunnen gelezen worden:

Pandregt op lichamelijke zaken en op inschulden aan toonder wordt gevestigd door de overgaaf van het pand aan den schuldeischer of aan een derde omtrent wien partijen zijn overeengekomen.

Als tweede en derde lid van hetzelfde artikel konden dan volgen:

Het is niet bestaanbaar op zaken, die zich in handen van den schuldenaar of pandgever bevinden.

Het gaat te niet, wanneer het pand uit de magt van den pandhouder geraakt.

Deze zinsneden drukken hetzelfde denkbeeld uit, dat wordt aangeduid in het 3de lid der in het Verslag voorgestelde redactie. Minder juist echter scheen het te zeggen, dat het pandregt te niet gaat wanneer het pand in de magt van den pandgever wordt gelaten. In dat geval toch is het regt in het geheel niet gevestigd, en kan het dus ook niet te niet gaan.

Regtens kan er geen verschil over bestaan, dat de regel, van het te niet gaan van het pandregt ingeval het pand

uit de magt van den pandhouder geraakt, uitzondering lijdt bij diefstal of verlies der in pand gegeven zaak. Velen beweren dat art. 2014, 2de lid, Burgerlijk Wetboek hierin reeds voorziet. Volgens het tweede Verslag bestaat er zelfs » geen twijfel, of elk bestolene en ieder, die het goed verliest, heeft de actie, bedoeld in de 2de alinea van art. 2014 ». Geheel anders echter het eerste Verslag (bladz. 8, 9), waar op even stellingen toon wordt verzekerd, dat het regt, in de 2de alinea van art. 2014 omschreven, *alleen aan den eigenaar toekomt*. Wat daarvan nu zij, dit punt is van zooveel belang, dat de wet het ondubbelzinnig moet uitmaken, terwijl evenzeer moet vaststaan, dat bij terugbekoming van het pand, het pandregt wordt geacht nooit verloren te zijn geweest. Wil men het een zoowel als het ander duidelijk uitdrukken, dan zou het 4de lid der voorgestelde nieuwe redactie, waarmede de ondergeteekende zich overigens gaarne vereenigt, aldus moeten luiden:

Is het echter door dezen verloren of aan hem ontstolen, dan heeft hij het regt van terugvordering, bij art. 2014, 2de lid, bedoeld, en wordt, bij terugbekoming van het pand, het pandregt geacht nooit verloren te zijn geweest.

De uitdrukkelijke toekenning der actie tot terugvordering van het gestolen of verloren pand, in het 4de lid van het in het Verslag voorgestelde artikel, was minder noodig, omdat in het 2de lid van dat artikel art. 2014 *geheel*, dus ook het 2de lid, op het bezit des pandhouders toepasselijk wordt verklaard. Maar tegen die gave toepasselijkverklaring van art. 2014 op het bezit des pandhouders bestaat bij den ondergeteekende bedenking.

Het is toch bekend hoe zeer over den zin en strekking van dat artikel tusschen de regtsgeleerden wordt gestreden, en het verdient zeker geene aanbeveling eene wetsbepaling, over wier betekenis men het oneens is, op het ontwerp dat men regelt toepasselijk te verklaren, zonder tevens uit te maken in welken zin men haar verstaat. Maar de behandeling der bepalingen omtrent het pandregt, is niet eene geschikte gelegenheid om eene authentieke verklaring van het betwiste punt te geven. Wilde de wetgever den strijd, die de regtsgeleerden verdeeld houdt, beslissen, dan zou het artikel 2014 zelf tot het onderwerp eener partiele wijzigingswet moeten worden genomen.

Intusschen is te regt gewezen op het belang der vraag, of, ingeval de bewaarnemer het hem in bewaring gegevene in onderpand geeft, de pandbezitter dan, schoon niet bezitter *animo domini*, tegenover den eigenaar beweren kan, dat het pandbezit diens reclame niet toelaat. En te regt wordt in het Verslag de opmerking gemaakt, dat zoo men dit niet erkent, de geldschietter op onderpand door de wet niet is beveiligd.

Noodig is het dus dat de vraag worde beslist; maar het is raadzaam dit te doen zonder een oordeel uit te spreken over het juiste verstand van art. 2014. Het regt van den pandhouder kan door eene uitdrukkelijke bepaling buiten twijfel worden gesteld in dier voege, dat in het midden gelaten worde, of het reeds in het beginsel van genoemd artikel opgesloten ligt, en, alleen ter voorkoming van onzekerheid, hier wordt uitgedrukt, dan wel of het als afwijking van het beginsel, om de dringende behoefte vooral van het handelsverkeer, hier wordt aangenomen.

En zeker strookt het met de regtvaardigheid, dat het pandregt van den derde, aan wien een bewaarnemer de zaak in pand gaf, geëerbiedigd worde door hem van wien die bewaarnemer haar in bewaring had gekregen. Waar toch schade geleden wordt door misbruikt vertrouwen, moet regtens die schade gedragen worden door hem, die zijn vertrouwen verkeerd heeft geplaatst.

De schuldeischer daarentegen, die het goed in pand nam van dengene, wien het door den eigenaar was toevertrouwd, heeft geen middel gehad om zich te verzekeren, dat de pandgever werkelijk eigenaar was. Zijn verkregen regt op de zaak, die hem tot zekerheid zijner schuldveroordeeling is ter hand gesteld, moet daarom ook door den eigenaar worden geëerbiedigd. Uit den aard der zaak moet hier het tegendeel gelden van wat art. 1214 Burgerlijk Wetboek voor hypotheek bepaalt, omdat een ieder zich door raadpleging der eigendomsregisters kan overtuigen of degene, die het onroerend goed door een zakelijk regt wil bezwaren, bevoegdheid heeft om dat goed te vervreemden.

De wet schrijve dus voor als slotbepaling voor het artikel,

dat de vestiging van pandregt op lichamelijke en daarmede gelijk gestelde zaken regelt, dat de onbevoegdheid van den pandgever om over de zaak te beschikken aan den schuldeischer, die haar te goeder trouw in pand heeft genomen, niet kan worden tegengeworpen, onverminderd het regt tot terugvordering van zaken, die verloren of gestolen zijn.

Zoodanige bepaling, welker gemis zich reeds thans in de praktijk doet gevoelen, zal nog onontbeerlijker zijn wanneer, bij aanneming van dit ontwerp, het doel dat men zich daarvan voorstelt, zal worden bereikt, en dus de gesimuleerde overeenkomsten van koop en verkoop met beding van wederinkoop algemeen zullen plaats maken voor zuivere pandovereenkomsten. Nu kan de koper, ook waar pand is bedoeld, zich beroepen op een bezit pro domino en zich dus bij reclame der quasi verkochte en geleverde zaak redden met art. 2014 alin. 1 in verband met art. 637 Burgerlijk Wetboek. Dan, als algemeen eene pandovereenkomst zal worden gesloten, waar niets anders dan inpandgeving is bedoeld, zal de schuldeischer steeds aan een rechtsgeding over de betwiste rechtsvraag bloot staan en dus in gevaar verkeren dat zijn pand zonder kwijting zijner inschuld zal worden teruggevorderd, indien de wet niet uitdrukkelijk het pandregt zelfs tegenover den eigenaar in bescherming neemt.

IV. In de vierde plaats wensch de Commissie van Rapporteurs te vernemen of de Minister zich kan vereenigen met de (blz. 8 van het Verslag) voorgestelde nieuwe redactie van art. 1198 (pandregt op onligchamelijke roerende zaken).

De strekking der artt. 1197 en 1198 wordt, kort en juist, aldus omschreven in het Verslag (blz. 5 ad art. 1198).

„Art. 1197 handelt over het feit, waardoor ontstaat het zakelijk pandregt tegen derden. Daarvan is evenzeer de rede in art. 1198 Burgerlijk Wetboek.”

Minder juist schijnt de opmerking, die dan volgt, dat de uitdrukking *inpandgeving geschiedt*, voorkomende in elk der drie leden van art. 1198, slechts kan beteekenen »de overeenkomst van pandgunning tusschen partijen”.

Inpandgeving toch is niet de overeenkomst, waarbij men zich verbindt een pand te geven, maar de daad zelve van het geven, het feit, dat het pand doet overgaan in de magt van den schuldeischer, de handeling waardoor het zakelijk pandregt wordt gevestigd.

Uitgaande van het beginsel om voor den vorm der pandovereenkomst geen voorschrift te geven, schreef het oorspronkelijk ontwerp niets voor aangaande het opmaken eener acte, ofschoon mag worden aangenomen dat bij onligchamelijke zaken de aard der zaak wel altijd geschrift zal vorderen.

Toen daarna het eerste Verslag (blz. 9, ad art. 2, § 1) aandrong op het voorschrift der acte voor inpandgeving van onligchamelijke zaken met het oog op hetgeen voor de levering in art. 668 Burgerlijk Wetboek is bepaald, begreep de ondergeteekende tot bevordering van het gemeen overleg daaraan te kunnen toegeven.

Nu echter blijkt, dat in den in het vorig Verslag uitgedrukten wensch bij het onderzoek van het gewijzigd ontwerp in de afdeelingen niet algemeen werd gedeeld, kan er bij den ondergeteekende geen bezwaar tegen bestaan om den vorm der pandovereenkomst ook van onligchamelijke zaken geheel vrij te laten aan partijen.

Integendeel. Kenmerk en strekking van dit ontwerp komen beter uit, wanneer bij de vervanging der artt. 1197 en volg. door andere bepalingen het aangaan der pandovereenkomst geheel en zonder eenige uitzondering, wordt overgelaten aan het gemeene regt, en alleen de vestiging van het zakelijk pandregt, de werking der overeenkomst tegen derden, op nieuw, en zoo eenvoudig mogelijk, wordt geregeld.

Nu staat het in beginsel vast, dat het zakelijk regt voor den pandnemer ontstaat, gelijktijdig met de mogelijkheid om zijn regt op het pand tegen derden te doen gelden alzo door het feit, dat het pand in zijne magt brengt.

Dat feit is bij lichamelijke zaken en papier aan toonder de overgave van het verpande.

Bij onligchamelijke zaken kan het geen ander zijn dan de kennisgeving (*denuntiatio*) der verpanding aan hem tegen wien het in pand gegeven regt moet worden uitgeoefend. Door die kennisgeving toch stelt de pandgever zich buiten de magt om, zoo lang het pand niet is gelost,

het pandregt niet is opgeheven, het in pand gegeven regt te doen gelden. Hij mist door die kennisgeving tijdelijk de bevoegdheid om over de in pand gegevene onligchamelijke zaak vrijelijk te beschikken. Dat regt gaat daardoor, voor zoo ver en zoolang de uitoefening van het pandregt het eischt, over op den pandnemer.

Alzoo wat de overgave is bij lichamelijke, is de kennisgeving (*denuntiatio*) bij onligchamelijke zaken.

Dit denkbeeld ligt ten grondslag aan het (Verslag blz. 8) voorgestelde nieuwe artikel. In beginsel kan dus de ondergeteekende zich met dit artikel volkomen vereenigen. Hij meent echter dat, wat men wil, eenvoudiger ware uit te drukken. De wet schrijve slechts kennisgeving voor en late partijen vrij hoe die te bewijzen, hetzij door een exploit, hetzij door een bewijs van ontvangst van dengene, aan wien de kennisgeving geschiedde, hetzij door eenig ander middel. Ook moet de *debitor cessus* de bevoegdheid hebben een schriftelijk bewijs van de kennisgeving te vorderen om zich te dekken tegen latere vorderingen, door den pandgever in strijd met het op de onligchamelijke zaak gevestigde pandregt ondernomen.

Een en ander ware aldus uit te drukken:

Pandregt op onligchamelijke zaken, met uitzondering van papier aan toonder, wordt gevestigd door kennisgeving der verpanding aan hem, tegen wien het in pand gegeven regt moet worden uitgeoefend.

Door dezen kan van de kennisgeving een schriftelijk bewijs worden gevorderd.

Zonder zich te vereenigen met al de bedenkingen in het Verslag (blz. 7, 8) aangevoerd tegen het derde lid van art. 1198, zoo als dit was voorgesteld bij het gewijzigd ontwerp, kan worden toegegeven: dat deze bijzondere bepaling voor de inpandgeving van aandeelen in naamlooze vennootschappen en andere maatschappen kan vervallen, omdat ook voor die aandeelen geldt de algemeene regel voor de verpanding van onligchamelijke zaken gelijk deze hierboven is uitgedrukt.

Omtrent het endossement van in pand gegeven papier aan order heeft nadere overweging ook den ondergeteekende geleid tot het besluit, dat het beter is in de wet het stilzwijgen te bewaren.

Het eerste lid van art. 1198 gewijzigd ontwerp was ontleend aan de Fransche wet van 23 Mei 1863, en had in Frankrijk voor zooveel bekend, gedurende de tien jaren van hare werking geen aanleiding gegeven tot bedenking. Intusschen is het den ondergeteekende nader gebleken, dat tegen de uitdrukking van de *causa pignoris* in het endossement bij de organen van den handel in ons land gewichtige bezwaren bestaan, ook door het Verslag in het licht gesteld. Hij meent dus bij deze bepaling niet te moeten volharden, maar liever, wat ook meer ligt in de geheele strekking van dit ontwerp, bij verpanding van papier aan order, partijen geheel vrij te moeten laten, om al naar mate zij de regten van den pandnemer meer of minder willen beperken, het papier al of niet te endosseren, en, wordt het geëndosseerd, wat wel meestal het geval zal zijn, haar vrij te laten in de keuze tusschen de verschillende soorten van endossement (art. 134—136 Koophandel). Vervalt nu de bijzondere bepaling omtrent het papier aan order, dan rijst de vraag: moeten niet op het papier aan order even als op dat aan toonder, dezelfde bepalingen voor de vestiging van het pandregt toepasselijk zijn als voor lichamelijke zaken?

Vergelijkt men het eerste lid van het nieuwe artikel, geformuleerd op blz. 5, met het geheele nieuwe artikel, voorgesteld op blz. 8 van het Verslag, dan blijkt dat, terwijl papier aan toonder voor de vestiging van het pandregt wordt gelijk gesteld met lichamelijke zaken, voor papier aan order zoude gelden dezelfde regel als voor alle andere onligchamelijke zaken. Dat intusschen is praktisch niet wel uitvoerbaar. Voor de vestiging van het pandregt op wissels en ander papier aan order, kan men niet vorderen eene kennisgeving van de verpanding aan den acceptant en anderen die gehouden zijn tot voldoening aan de uit het geschrift zelf ontstaande verbindtenis. De aard der geheel formele verbindtenis brengt mede, dat uit het stuk zelf en niet van elders blijke, wie gerechtigd is de naleving der daarin uitgedrukte verbindtenis te vorderen. Maar tevens volgt daaruit, dat verpanding van het papier aan order niet mogelijk is, zonder overgave van den titel,

hier niet bloot bewijs maar oorzaak en bron der schuld, aan den pandnemer. Papier aan order s'aat in dit opzigt gelijk met papier aan toonder. Voor beide, niet alleen voor het eerste, moet dus gelden de regel der inpandgeving van roerende lichamelijke zaken. Voor beide is ook het regt van reclame Lij diefstal of verlies evenzeer noodzakelijk.

Nu zegt wel het Verslag (blz 6): » door blanco endossement kan de inpandgever den wissel zelfs maken tot zoo goed als papier aan toonder ». Zoo goed als papier aan toonder, maar daarom zou het toch nog niet begrepen worden onder de uitdrukking papier aan toonder, waaronder de wet blijkbaar alleen verstaat papier, dat aan toonder luidt bij de uitgifte (artt. 221—229 Koophandel).

Om deze redenen acht de ondergeteekende het raadzaam om in het artikel, dat over de vestiging van pandrecht op lichamelijke zaken en papier aan toonder handelt, nevens het papier aan toonder ook dat aan order te noemen.

V. Bij de vijfde vraag worden nadere ophelderingen verlangd omtrent de eigenlijke strekking, de rechtsgevolgen en de noodzakelijkheid van art. 1199 van het gewijzigd ontwerp.

Gaarne is de ondergeteekende bereid deze te geven, te meer daar uit het Verslag blijkt, dat de bedoeling dezer bepaling niet geheel juist is opgevat.

De pandnemer heeft, het werd te regt opgemerkt, twee regten ook tegenover derden, regt van retentie en regt van distractie, het eene hoofdzakelijk om de uitoefening van het andere mogelijk te maken.

Hij houdt het pand om er, zoo noodig, door verkoop zijne schuld bij voorkeur boven anderen op te kunnen verhalen, maar hij moet dan ook het regt hebben om de verpande zaak, ingeval deze tegen zijnen wil door diefstal of verlies uit zijne magt is gegaan, als ware hij eigenaar, terug te vorderen.

Dit regt des pandnemers, tot nu toe niet onbetwist (zie het antwoord op vraag III), volgde ondubbelzinnig uit het voorschrift: » De schuldeischer oefent tegenover derden uit al de regten aan den eigendom der hem verpande zaak verbonden. »

Wanneer nu echter dit gevolg van dezen regel reeds wordt uitgedrukt in het artikel, dat meer in het bijzonder handelt over het pandrecht op lichamelijke roerende zaken (nieuwe redactie van art. 1198; zie Verslag blz 5, boven ad III), dan blijft nog over de regten van den pandnemer te regelen ten aanzien van onligchamelijke roerende zaken.

Zoodanige regeling is noodzakelijk, opdat de wet geen twijfel overlatae hoe ver de regten van den pandnemer eener onligchamelijke zaak zich uitstrekken, bepaaldelijk ook ten aanzien van het regt van invordering der in pand gegeven inschuld (ius exigendi), zonder dat men zich bij de omschrijving van des pandnemers regten in het algemeen, gelijk art. 3 der Belgische wet (1), alléén tot dat regt van invordering bepale.

Aan de bedoelde regeling moeten de volgende beginselen ten grondslag liggen.

De pandnemer moet ook de onligchamelijke zaak (zie boven ad IV) in zijne magt hebben: zij moet dus tijdelijk buiten de magt des eigenaars geraken.

Zijn regt van invordering staat alzoo vast.

De pandnemer moet dus niet alleen renten en dividenden, maar ook aflossing kunnen ontvangen en daarvoor kwijten, zelfs toestemming tot doorhaling van hypothecaire inschrijvingen kunnen verleenen, zoo eene hypothecaire obligatie in pand is gegeven en door betaling is te niet gegaan.

De pandgever moet noch het een noch het ander buiten medewerking des pandnemers kunnen doen. Hij mag het pand zijne waarde niet ontnemen.

De pandnemer, de regten des pandgevers uitoefenende, doet dit op naam van en onder verantwoordelijkheid aan dozen, krachtens eene wettelijke, ook in zijn belang gegeven en dus onherroepelijke volmagt (*procuratio in rem suam*).

Vereenigt men zich met deze beginselen, dan zouden, terwijl art. 1199 van het gewijzigd ontwerp vervalt, de

gevolgen van den daarin uitgedrukten regel — voor lichamelijke zaken vermeld in de nieuwe redactie van art. 1198, — in het artikel meer in het bijzonder handelende over het pandrecht op onligchamelijke zaken, met uitzondering van papier aan order of aan toonder (nieuwe redactie van art. 1199, zie Verslag bladz. 8, boven ad IV), aldus zijn te omschrijven:

Het pandrecht magtigt den pandhouder, voor zoover niet anders is overeengekomen, om namens den pandgever en onder verantwoordelijkheid aan dezen, diens regten uit te oefenen, zonder het pand te mogen bezwaren of vervreemden anders dan in de gevallen bij de volgende artikelen voorzien.

Handelingen ten aanzien van het pand door den pandgever na de bedoelde kennisgeving gedaan kunnen niet worden tegenoveraan den pandhouder, noch aan den verkrijger van het pand, zoo dit in de gevallen bij de volgende artikelen voorzien, mogt zijn vervreemd.

VI. In de zesde plaats wordt gevraagd, of de ondergeteekende prijs stelt op het behoud der drie laatste alinea's van art. 1200 van het gewijzigd ontwerp, en, zoo ja, waarom.

Zonder zich te vereenigen met al de bedenkingen, waartoe de bedoelde zinsneden van art. 1200 aanleiding gaven (Verslag bladz. 9), meent de ondergeteekende, dat, bij eene regeling van de regten, verbonden aan het pandrecht op onligchamelijke zaken, in den ad V aangegeven zin, art. 1200 beperkt kan worden tot » het verbod der *lex commissoria* ».

Het mag niet worden toegegeven, dat dit verbod straffeloos zoude worden overtreden door de Regering in iedere spoorweg-concessie door het beding, dat het waarborgfonds aan den Staat vervalt, zoo de concessionaris aan zijne verbindtenis niet voldoet.

Minder juist toch is het, met die leden, van wie deze opmerking afkomstig is, het waarborgfonds te beschouwen als het onderpand voor de eventuele betaling der straf.

Het is daarentegen niets anders dan de vooruit betaalde straf zelve, onder beding van teruggave als zij, na voldoening aan de voorwaarden der concessie, zal blijken niet verschuldigd te zijn.

VII. Bij de zevende vraag wordt verlangd eene oplossing der bezwaren gerezen tegen de voorgestelde redactie van de artt. 1201 en 1202, en gevraagd of er middel bestaat om door verbeterde redactie aan die bezwaren te gemoet te komen.

Bij het antwoord op deze vraag zal de orde, waarin het Verslag (bladz. 9—13) de gerezen bedenkingen mededeelt, worden gevolgd.

Artikel 1201, alinea 1. Er kan geen twijfel zijn dat de bevoegdheid tot verkoop ook moet bestaan indien niet wordt voldaan aan de verplichting ten opzichte van het surplus.

Alle onzekerheid dienaangaande kan worden opgeheven indien voor *schuldenaar* wordt gelezen *schuldenaar of pandgever*. Dan wordt ondubbelzinnig uitgedrukt, dat bedoeld zijn zoowel de verplichtingen uit de hoofverbindtenis als die uit de pandovereenkomst ontstaande. Voor pandhouder is het dan ook beter te lezen *schuldeischer*, daar deze uitsluitend en in geen geval de derde bewaarder, omtrent wien partijen zijn overeengekomen, bedoeld is.

De voorafgaande sommatie. Het is de vraag of zij, die in dit opzigt het ontwerp bestreden, wel genoegzaam in het oog hebben gehouden, dat de sommatie alleen vervalt voor het geval van niet-voldoening aan een termijn bij de overeenkomst bepaald. Althans voor haar behoud ook in dit geval schijnen geene genoegzame gronden te zijn aangevoerd tegenover het betoog van § 9 der Memorie van Toelichting en de opmerkingen ter ondersteuning daarvan, zoowel in het Verslag over het oorspronkelijk ontwerp als in het laatste Verslag aangevoerd. Er is op gewezen, dat tegen het behoud der sommatie geen enkele stem uit den handel is vernomen. Zeer mogelijk, maar dan worde daarbij niet uit het oog verloren, dat men bij de gebruikelijke prolongatie-contracten in den regel geene verpanding sloot, al was deze bedoeld, terwijl ook bij zuivere overeenkomsten

(1) Het eerste lid van dit artikel luidt: » Le créancier gagiste perçoit aux échéances, les intérêts, les dividendes et les capitaux des valeurs données en gage, et les impute sur sa créance. »

van verpanding of beleening van effecten de sommatien tot storting van surplus wel zullen worden behouden, daar uit den aard der zaak geene vaste termijn kan worden bepaald voor de voldoening aan deze verplichting, waarvan het ontstaan zelf afhankelijk is van den wisselenden koers der in beleening gegeven waarden (1). Het is dus alléén de vraag of, waar partijen een vasten door aanwijzing van een bepaalden dag uitgedrukten termijn voor de voldoening aan de verplichtingen van schuldenaar of pandgever bij hare overeenkomst hebben bepaald, de wetgever in zijne vaderlijke zorg voor den schuldenaar zoo ver moet gaan om, dikwijls ten nadeele van den schuldeischer, te vorderen wat eerstgemelde regtens had kunnen bedingen, maar niet heeft bedongen. Men beriep zich hiertegen op „den toestand van afhankelijkheid van den schuldeischer”, waarin de schuldenaar doorgaans zoude verkeerden. Maar op die voorstelling valt ook nog wel wat af te dingen. Of worden effecten en andere waarden alleen in beleening gegeven door kooplieden, wier crediet twijfelachtig is en wier lot afhankelijk is van het goedgevoelen der geldschietters? Komen deze transactien niet dagelijks voor in den groothandel? Wordt niet heden geld opgenomen door hem, die morgen geld schiet? Bestaat dan ook niet hier solidariteit van belangen tusschen schuldeischer en schuldenaar? Nog is er op gewezen dat, wordt dit ontwerp wet, formulieren in gebruik zullen komen, die zeker den regel zullen inhouden en niet de uitzondering. Is dit zoo, het zal een bewijs te meer zijn dat die regel in overeenstemming is met eene gevestigde rechtsovertuiging en voldoet aan de behoeften der praktijk.

Het ontwerp beoogt gelijkstelling van burgerlijke en handelszaken in alles wat het pandregt betreft. Afschaffing van de verplichte sommatie in handelszaken, met haar behoud in burgerlijke zaken, door sommige leden in overweging gegeven zonder nadere ontwikkeling van de redenen voor deze onderscheiding, voegt niet in dit stelsel.

Evenmin kan de ondergeteekende zich vereenigen met de opheffing der verplichte sommatie, onder verplichting om vier en twintig uren te voren den dag en de plaats van den verkoop ter kennis van den schuldenaar te brengen. De praktische bedenkingen, tegen dit voorstel in het Verslag zelf aangevoerd, zijn allezins gegrond. De ondergeteekende heeft daarbij niets te voegen.

Naar plaatselijke gewoonten en op de gebruikelijke voorwaarden. Er is gevraagd, of, waar deze medebrengen » dat de verkoper den koper een zeker crediet geeft, de pandhouder ook gehouden is te verkoopen op crediet en niet à contant? » Het antwoord kan niet anders dan bevestigend zijn.

Tegen het weglaten der woorden *of krachtens art. 1205, 2de lid, verbonden is*, bestaat bij den ondergeteekende geen bezwaar. Met de daartegen in het Verslag aangevoerde bedenkingen kan hij zich wel vereenigen.

Alinea 2. De moeilijkheid voor den pandnemer om ter zijner verantwoording tegenover den pandgever het bewijs te leveren op welken dag, aan wien, tegen welken prijs en op welke wijze hij heeft verkocht, is niet te ontkennen. Ook den ondergeteekende is, na hernieuwde aandachtige overweging, geen ander middel voorgekomen om hieraan te gemoet te komen dan de verkoop door tusschenkomst van makelaars, waardoor art. 67 Wetboek van Koophandel te hulp komt. Bij eene nieuwe regeling der makelaardij, die spoedig zal moeten worden ter hand genomen, kan dan dit punt nader in overweging worden genomen. Het geldt toch niet alleen den hier bedoelden verkoop, maar vele andere in onze wetten voorgeschrevene. Voorloopige handhaving in dit opzigt van den thans geldenden regel, in overeenstemming met het advies der meerderheid van de Commissie van Rapporteurs, heeft te minder bezwaar, omdat niets partijen belet daarvan, dit in haar belang noodig achtende, bij overeenkomst af te wijken.

Koopmansgoederen. Het moge waar zijn, dat er een aantal voorwerpen van kleinhandel zijn » ter markt verhandelbaar », waarop kwalijk eene beleening kan worden gesloten, — welk bezwaar is daarin gelegen? Als op die goederen geen beleening gesloten kan worden, dan komen zij hier ook niet in aanmerking, omdat de feitelijke voorwaarde ontbreekt voor de toepassing der wet.

Effecten of obligatien. » Effecten » alleen is werkelijk genoeg, zoo als ook blijkt uit art. 456 in verband met art. 451 Burgerlijk Wetboek.

Ter beurze verhandelbare effecten. In de wet te bepalen, dat de verkoop alleen kan geschieden ter beurze van Amsterdam ware eene beperking, waarvoor het Verslag geene genoegzame reden geeft. Is het waar, dat die verkoop, met inachtneming der wettelijke voorschriften op dit oogenblik alleen kan plaats hebben te Amsterdam, dan is er nu geen keus, maar dit is geen reden om haar ook in de toekomst uit te sluiten.

Naar den markt- of beursprijs van den dag. Deze woorden kunnen vervallen als de tusschenkomst van makelaars als regel wordt aangenomen. Het tweede lid van art. 1201 nieuw zoude dan aldus luiden:

Bestaat het pand uit ter markt of ter beurze verhandelbare koopmansgoederen of effecten, dan kan de verkoop aldaar door tusschenkomst van twee makelaars in het vak geschieden.

Artikel 1202. Er bestaat geen bezwaar om in plaats van » in gebreke blijft » te lezen » in gebreke is ». Evenmin tegen het voorstel, den schuldeischer in allen geval de bevoegdheid te geven om zijn regt te vervolgen door regterlijke tusschenkomst op de wijze in dit artikel omschreven. Ook aan het verlangen om in art. 1202, even als in art. 1201, met zoo veel woorden uit te drukken tot verhaal waarvan de verkoop strekt, kan gereedelijk worden voldaan.

Daarentegen kan niet worden ingestemd met den wensch dat de wet alleen bepale, dat in geval van geschil tusschen partijen de begroting door deskundigen geschieden moet. Deze bepaling ware ongenoegzaam in geval van verstek. Er blijkt dan niet van een geschil tusschen partijen over de waarde van het pand. Toch moet ook in dat geval, de waarde waarvoor het pand den schuldeischer in betaling zal verblijven, uit het vonnis blijken. Intusschen wordt aan het geuit verlangen te gemoet gekomen door voor geen geval eene begroting van deskundigen gebiedend voor te schrijven, maar in de wet alleen te bepalen, dat zoo het pand den schuldeischer in betaling verblijft tot het beloop der schuld met de renten en kosten, dit geschiedt voor een bedrag te begrooten door den regter, die dan vrij blijft om, naar bevind van zaken, al of niet deskundigen ter zijner inlichting te hooren.

Nog is het wenschelijk voorgekomen om door eene geringe wijziging van redactie (de omzetting der woorden *of dat het pand*) duidelijk te doen uitkomen, dat, waar regterlijke tusschenkomst wordt ingeroepen, de keus tusschen het alternatief van toewijzing van het pand of verkoop steeds verblijft aan den regter, niet aan den eischer. Zoo bestaat er ook meer overeenstemming tusschen art. 1202 en het verbod van toeëigening in art. 1200, terwijl ter tegemoetkoming aan het bezwaar van hen, die meenden dat beide artikelen niet geheel met elkander in overeenstemming zouden zijn, in art. 1200 in plaats van *strijdende bepalingen*, zou kunnen gelezen worden *strijdende bedingen*.

Met deze wijzigingen van redactie zoude art. 1202, 1ste lid, aldus luiden:

In allen geval kan de schuldeischer, wanneer de schuldenaar of pandgever in gebreke is aan zijne verplichtingen te voldoen, in regten vorderen, dat het pand of aan hem voor een bedrag door den regter te begrooten in betaling zal verblijven tot het beloop der schuld met de renten en kosten, of wel tot verhaal van een en ander zal worden verkocht op de wijze door den regter te bepalen.

In een tweede lid ware dan aan den schuldeischer de verplichting op te leggen om van de vervreemding van het pand in de gevallen bij dit en het vorige artikel bedoeld den pandgever uiterlijk den volgenden dag kennis te geven bij telegraphisch bericht, bij aangeteekenden brief of bij exploit.

(1) Men zie het formulier der Nederlandsche Bank voor de acten van beleening van effecten en obligatien, afgedrukt achter het eerste Verslag.

Dergelijke bepaling komt voor in art. 310 van het Duitsche Handelswetboek en is ook opgenomen in het dezer dagen bij de Kamer ingediend ontwerp van wet tot wijziging der wettelijke bepalingen omtrent het voorregt der commissaires.

Wordt de verplichting tot kennisgeving in het belang des schuldenaars opgenomen, het belang des schuldeischers vordert, dat zij zonder veel omslag of kosten kunne geschieden, dus ook bij telegraphisch berigt of bij aangeeekenden brief.

Door beiden kan de schuldeischer zich een voldoende bewijsmiddel verschaffen, dat hij aan zijne wettelijke verplichting voldaan heeft. Zie wat de telegraphische berigten aangaat, art. 33 in verband met art. 56 van het bij Koninklijk besluit van 27 December 1868 (*Staatsblad* n. 177) goedgekeurde reglement. Omtrent de bewijskracht van het door de postadministratie afgegeven bewijs van aantekening van een aangeboden brief, bepaalt art. 46 van de Duitsche wisselwet (*Wechsel-Ordnung*) uitdrukkelijk, dat daardoor het bewijs der in dat artikel bedoelde kennisgeving wordt geleverd, voor zoover niet bewezen wordt, dat de aangekomen brief een anderen inhoud had. De ondergeteekende acht het echter voorzigtig de kracht van het geleverd bewijs in elk geval aan het oordeel des regters over te laten.

In de afdelingen is nog twijfel geopperd of, wanneer het ontwerp tot wet verheven wordt, **Artikel 1196** Burgerlijk Wetboek onveranderd kan blijven, bepaaldelijk wat betreft den tusschenzin: » die hem door den schuldenaar, of door een ander in deszelfs naam, tot zekerheid der schuld, is ter hand gesteld ».

Ofschoon de Commissie van Rapporteurs omtrent dit punt geen vraag stelt, beveelt zij het toch ter overweging aan de Regering aan.

Ware de wet op nieuw te maken, zeker zoude de definitie van art. 1196 juister kunnen worden uitgedrukt. Maar met het oog op de bekende moeilijkheden aan alle wettelijke definities verbonden, schijnt het niet wenschelijk buiten noodzakelijkheid de bestaande omschrijving door eene andere te vervangen. Die noodzakelijkheid bestaat niet, omdat, al konden de woorden juister zijn gekozen, de bedoeling duidelijk is: Van het ter hand stellen eener onligchamelijke zaak kan men zeker in eigenlijken zin niet spreken, maar in figuurlijken zin kan deze uitdrukking wel dienen, en geene andere was zeker de bedoeling des wetgevers, om in het algemeen het begrip van het brengen eener zaak in eens anders magt aan te duiden.

De Minister van Justitie,

DE VRIES.

Nadat de inhoud dezer Nota van Beantwoording door de Commissie van Rapporteurs met aandacht was overwogen, kwam het haar in dezen stand der schriftelijke gedachtenwisseling wenschelijk voor, den Minister van Justitie uit te noodigen tot een mondeling onderhoud. Met de meeste bereidwilligheid werd door den Minister aan die uitnoodiging voldaan. In de bijeenkomst, die daarop den 4den Maart plaats had (de heer C. VAN NISPEN TOT SEVENAER, rapporteur der tweede afdeling, was door ongesteldheid verhinderd haar bij te wonen), werd, zoo niet op alle, dan toch op een aantal belangrijke punten overeenstemming bereikt. Naar aanleiding dezer conferentie zond de Minister van Justitie, onder dagteekening van 7 Maart, een nader gewijzigd ontwerp van wet bij de Kamer in, hetwelk te gelijk met dit Verslag ter kennis van de leden gebracht wordt.

Het is de redactie van dit nader gewijzigd ontwerp, die aan de beraadslaging der Kamer zal worden onderworpen

en waarover de Commissie nog enkele opmerkingen meent in het midden te moeten brengen.

Artikel 1.

ARTIKEL 1197. Dit artikel strookt thans geheel met den wensch van de meerderheid der Commissie (zie boven bladz. 4 en het antwoord der Regering bladz. 16).

ARTIKEL 1198, *alinea 1 en ARTIKEL 1198 bis*. Volgens het oordeel der Regering (boven bladz. 20 en 21) zoude de aanhef van het artikel hebben moeten luiden: » Pandregt op ligchamelijke roerende zaken en op inschulden aan order of aan toonder » enz. Intusschen oordeelde de Commissie het niet raadzaam hier in ééne adem papier aan toonder en papier aan order te noemen. Beide soorten van papier staan niet gelijk. Papier aan toonder wordt behandeld als eene ligchamelijke zaak, maar papier aan order wordt overgedragen door endossement, niet door corporele levering: nooit kan door de overgave van een wissel eenig regt worden te weeg gebracht. Er is dus voor de overdracht van papier aan order eenig geschrift noodig. Reeds daarom behoort papier aan order niet in dit artikel te worden vermeld. Uit de gedachtenwisseling bleek, dat ook de Minister instemde dat endossement, al zij het geschied ter zake van inpandgeving, de rechtsgevolgen heeft, daaraan door het Wetboek van Koophandel toegekend, doch wilde te kennen geven dat bij inpandgeving, behalve endossement, overgave van het papier gevorderd werd. Hij stelde dus nu voor in een nieuw *art. 1198 bis* te bepalen, dat tot vestiging van pandregt op papier aan order, behalve het endossement de overgave van het pand wordt gevorderd. De Commissie meende zich bij dit voorstel te kunnen nederleggen.

Alinea 1. » Door het brengen van het pand onder de magt van » enz. Volgens de redactie, door de Regering op bladz. 17 in overweging gegeven, werd gelezen: » door de overgaaf van het pand aan » enz. Hieruit zoude, zeker tegen de bedoeling, de gevolgtrekking kunnen worden afgeleid, dat van de drieërlei wijze van levering van roerende zaken, in art. 667 Burgerlijk Wetboek vermeld, slechts van toepassing is » de enkele overgave ». Toch kan levering plaats hebben zonder » overgave » en is bij pand alleen het *constitutum possessorium* tusschen schuldenaar en schuldeischer uitgesloten. De Minister, aan deze bedenking willende te gemoet komen, maar bezwaar makende tegen het woord levering, als volgens art. 667 Burgerlijk Wetboek eene overgaaf door den eigenaar of in zijnen naam uitdrukkende, stelde voor hier dezelfde woorden te gebruiken, die art. 594 Burgerlijk Wetboek bezigt. Hiermede kan de Commissie zich vereenigen.

Alinea 2 en 3 zijn door de Regering toegelicht op blz. 17. De Commissie had daartegen geen bezwaar.

Alinea 4 en 5. In de plaats dezer beide *alinea's* had de Commissie liever gelezen deze ééne bepaling:

» Art. 2014 is op den pandhouder toepasselijk. Is het pand door hem verloren, of aan hem ontstolen, dan wordt bij terugbekoming van het pand het pandregt geacht nooit verloren te zijn geweest. »

In de verklaring, dat art. 2014 op den pandhouder toepasselijk is, zoude zijn opgesloten, vooreerst aanvulling van elk gebrek in den titel door het feitelijk bezit (volgens het eerste lid van het artikel) en ten anderen het regt van terugvordering bij verlies of diefstal (volgens het tweede lid van het artikel).

Daartegen herinnerde de Regering aan den strijd, die er tusschen de rechtsgeleerden over de betekenis van het eerste lid van art. 2014 bestaat. Zij keurde het niet raadzaam hier een artikel toepasselijk te verklaren, dat voortdurend tot uiteenlopende opvattingen aanleiding geeft en wilde liever hier ter plaatse uitdrukken wat ten aanzien van het pandregt regtens zal zijn. Van daar de nu voorgedragene redactie, waaromtrent Regering en Commissie het ten slotte eens werden en die grootendeels overeenstemt met die, welke

reeds op bladz. 18 en 19 door de Regering in overweging was gegeven. Het verschil in de slotwoorden (in plaats van: »onverminderd het regt tot terugvordering van zaken, die verloren of gestolen zijn" wordt nu gelezen: »onverminderd het regt tot terugvordering van hem, die de zaak verloren heeft, of aan wien zij is ontstolen") betreft geen beginsel en dient slechts ter verduidelijking. Eindelijk zij opgemerkt, dat uit de zinsnede: »kan aan den schuldeischer, die haar ter goeder trouw in pand heeft genomen" de woorden: *ter goeder trouw* zijn vervallen, ten einde niet te treden in zijdelingsche uitlegging van het eerste lid van art. 2014, dat evenmin tusschen bezit ter goeder en ter kwader trouw onderscheid maakt.

ARTIKEL 1198 *bis*. Zie boven ad art. 1198, alinea 1.

ARTIKEL 1199, alinea 1. Aan het voorstel der Commissie, om bij te voegen, dat ook van de toestemming des pandgevers schriftelijk bewijs kon worden verlangd, werd door den Minister gevolg gegeven.

Alinea 2 en 3. Deze bepalingen vonden bij de Commissie bedenking. De pandhouder heeft uit den aard der zaak de verplichting om als goed huisvader te beheeren en dus de regten van een gevolmagtigde tot beheer. Eene volmagt om te veralieneren, anders dan als schuldeischer, die executeert, heeft hij niet. En evenmin om den schuldenaar persoonlijk te vertegenwoordigen, bijv. op vergaderingen van aandeelhouders. Waarom dan dit voorschrift?

De Minister volhardde echter bij het gevoelen, dat de wet wel degelijk moest beslissen, in hoever de pandhouder den pandgever als diens regten uitoefenende vertegenwoordigt; dat zij van die vertegenwoordiging alleen het regt van alienatie behoorde uit te sluiten, aan partijen overlatende om, zoo deze het regt des pandhouders in dit opzigt verder willen beperken, dit te doen bij beding. Zonder dergelijke bepaling als hier werd voorgesteld, bleef steeds de vraag welke bij *pignus nominis* de regten des pandhouders waren, onbeslist.

In alinea 3 zag de Commissie eene overbodige uitdrukking der algemeen erkende rechtswaarheid: *nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habet*. De Minister merkte hiertegen op, dat het Burgerlijk Wetboek niet zoo zeer bedoelt regt te scheppen, als wel aan het bestaande regt uitdrukking te geven. In het belang der duidelijkheid wenschte hij ook deze bepaling te handhaven.

ARTIKEL 1200. Naar aanleiding van de bedenkingen tegen de drie laatste alinea's van het artikel, zoo als het voorkwam in het »Gewijzigd Ontwerp van Wet" (n°. 3 der stukken), heeft de Regering zich met de weglating dier alinea's vereenigd. Zie boven bl. 22.

ARTIKEL 1201, alinea 1. De Regering stelt hier voor, dat de magtiging tot het te gelde maken van het pand, de zogenoemde *procuratio in rem suam*, stilzwijgend worde aangenomen, indien zij niet uitdrukkelijk is uitgesloten. De meerderheid der Commissie kon zich hiermede moeilijk vereenigen. In geene enkele buitenlandsche wetgeving komt dergelijke bepaling, die het beginsel van eigen rigting huldigt, voor. Het antwoord was, dat het beroep op de vreemde wetgevingen niet afdoende is, en de bepaling, zoo als zij thans werd voorgedragen, moet beschouwd worden als het gevolg van het vervallen van het geschrift als formeel vereischte voor de vestiging van het pandregt. Indien de bepaling niet werd aangenomen, zou men het vereischte van geschrift feitelijk weér in het leven doen treden en de door dit wets-ontwerp bedoelde vereenvoudiging niet worden bereikt. Ook beriep zich de Minister op het oordeel der sectien over dit punt bij het eerste onderzoek, op blz. 11 van het Verslag (Zitting 1872—1873. 109. Stuk n°. 4). Daar de minderheid der Commissie in het bezwaar niet deelde, heeft de meerderheid gemeend er niet op te moeten aandringen, op grond dat het beding, door de wet geoorloofd verklaard, toch bestendig gebruikelijk worden zou, even als dat van art. 1223 Burgerlijk Wetboek, gelijk door den Minister niet zonder reden werd herinnerd, in alle acten van hypotheekstelling geregeld wordt opgenomen.

Alinea 2 stemt nagenoeg overeen met de op blz. 24 door de Regering in overweging gegeven lezing. Alleenlijk werd naar aanleiding der bespreking de redactie nog eenigermate verduidelijkt.

ARTIKEL 1202, alinea 1. De redactie, voorkomende op blz. 24, gaf aanleiding tot de gevolgtrekking, dat de regter den schuldeischer zou kunnen veroordeelen om over te nemen, niettegenstaande deze zulks niet verlangde. De Minister, wiens bedoeling enkel was te bepalen, dat de regter, ook waar de schuldeischer overneming vraagt, verkoop kan gelasten, verduidelijkte het artikel in dien zin, met welke redactie de Commissie zich vereenigde.

Alinea 2. Ook deze alinea is de vrucht van gemeen overleg. De woorden »kennis te geven bij telegraphisch berigt, bij aangeteekenden brief of bij exploit" (zie boven blz. 24) zijn vervangen door: »Berigt per telegraaf of bij aangeteekenden brief geldt voor behoorlijke kennisgeving." Dat exploit eene behoorlijke kennisgeving is, behoeft de wet niet te zeggen. Wel dient zij te bepalen, dat telegraphische berigten en aangeteekende brieven voor behoorlijke kennisgeving gelden.

Artikel 2.

1. De wijziging van art. 85 Wetboek van Koophandel verklaarde de Minister zich bereid in dit ontwerp op te nemen. (Zie boven blz. 15.) Intusschen merkt de Commissie van Rapporteurs op, dat het wenschelijk is, dat de Kamer alvorens over dit wets-ontwerp te beraadslagen, eene beslissing neme over het wets-ontwerp, dat verandering brengt in de regten der commissionairs en dat, naar zij vertrouwt, eerlang in staat van wijzen zal zijn. Is dit laatste ontwerp aangenomen, dan kan uit het ontwerp betrekkelijk het pandregt de wijziging van art. 85 Wetb. van Koophandel vervallen.

2. Wijziging van art. 315 Wetboek van Koophandel. Ofschoon de Minister van Justitie niet overtuigd was van de noodzakelijkheid dezer wijziging als gevolg der wijziging in de wettelijke bepalingen omtrent het pandregt, maakte hij toch bij nader inzien geen bezwaar op dit punt aan het verlangen der Commissie toe te geven.

Met genoegen constateert de Commissie van Rapporteurs aan het einde van het Verslag, dat het schriftelijk en mondeling overleg tusschen de Regering en haar tot vruchtbare uitkomsten geleid heeft. Zij meent de aanneming van het ontwerp, zoo als het thans luidt, aan de Kamer te mogen aanraden.

Wel blijft zij van meening, dat de beide laatste zinsneden van art. 1199 beter waren weggelaten, doch de beslissing over dit punt kan aan de openbare beraadslaging worden overgelaten, zonder dat het noodig is daarvan het onderwerp van eene wijziging te maken.

Vastgesteld 18 Maart 1874.

KAPPEYNE VAN DE COPPELLO.
C. VAN NISPEN TOT SEVENAER.
SMIDT.
BORRET.
GODEFROI.

[25. 5.]

NADER GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten: